

Український ВІСНИК

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXVII. № 7-8 (квітень) 2020

Христос воскрес! Воістину воскрес!

Прочитайте:

- ❖ Вірус і живий світ...
- ❖ Хроніка діяльності СУРу
- ❖ Качика: Парафія Успіння Діви Марії, осередок Української Греко-католицької церкви Південної Буковини
- ❖ Історія села Верхня Рівна між легендою і дійсністю
- ❖ Дистанційне навчання в період пандемії
- ❖ 18 квітня – Міжнародний день пам'яток і визначних місць
- ❖ Достойно подякуймо Господеві!

Дорогі українці!

Від щирого серця вітаю усіх Вас з Світлими Великодніми Святами!

Для віруючих Великдень – найважливіше християнське свято церковного року з величезним духовним навантаженням. Свято Воскресіння Господнього це також чудова нагода зібратися разом у родинному колі, поважати звичай і традиції, які передаються від покоління до покоління.

На жаль, стикаємося з безпрецедентними викликами через пандемію коронавірусу, переживаємо важкий час, тому що особливо в ці дні ми не можемо бути присутніми у наших церквах на пасхальних богослужіннях, не можемо йти до церкви з кошиками, щоб освятити великодні страви, не можемо відвідувати близьких нам осіб. Однак, саме в ці дні ми повинні відкинути сумні думки та наповнити наші серця світлими почуттями віри та надії.

Беручи до відома та стикаючись з наслідками нинішньої ситуації, Провід Союзу українців Румунії у постійному зв'язку з українцями Румунії, ініціюючи низку гуманітарних акцій, спрямованих на підтримку громадян, шкіль та лікарень у постраждалих регіонах.

Ми повинні довіряти нашим власним силам та з оптимізмом дивитися в майбутнє, будучи впевнені, що лише разом, діючи відповідально, дотримуючись всіх рекомендацій органів державної влади, зможемо подолати ці важкі часи!

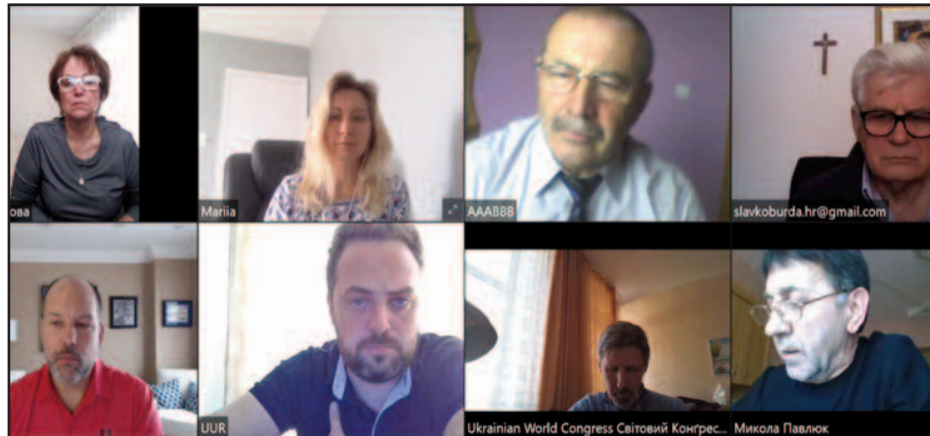
Нехай Христове Воскресіння принесе Вам душевний спокій, наповнить Ваші серця почуттями віри, любові та довіри, принесе світло, здоров'я та добро. Нехай у ваших домівках завжди панує мир, добробут і радість. Христос Воскрес!

Голова Союзу українців Румунії,
Депутат Микола Мирослав ПЕТРЕЦЬКИЙ

Телеконференція СКУ

4 квітня Голова Союзу Українців Румунії (СУР), депутат Микола Мирослав Петрецький взяв участь у телеконференції, організованій Світовим Конгресом Українців (СКУ), в контексті поширення пандемії коронавірусу. Телеконференцію очолив Президент Світового Конгресу Українців Павло Грод.

Основними темами, які обговорювались під час телеконференції, були: ситуація в українських громадах у зв'язку з коронавірусом

Микола Мирослав Петрецький взяв участь у телеконференції, організованій Світовим Конгресом Українців

та діяльність робочої групи СКУ з підтримки українських громад під час пандемії, політична ситуація в Україні та позиція СКУ, актуальні питання в громадах, співпраця між СКУ і складовими організаціями. Провідники світових українських громад представили проблеми, з якими стикаються українці у їхніх країнах та шляхи їх вирішення.

У свою чергу, Голова СУР Микола Мирослав Петрецький представив суворі заходи, прийняті урядом Румунії, з метою боротьби з поширенням пандемії коронавірусу, про які провід СУР поінформував українську громаду Румунії як румунською, так і українською мовами. Він уточнив, що СУР зумів організувати частину запланованих на березень заходів, присвячених святкуванню Тараса Шевченка, а решту культурно-просвітницьких заходів тимчасово відкладе, дотримуючись всіх заходів та рекомендацій румунської влади.

Микола Мирослав Петрецький представив також рішення, прийняті Радою СУР під час засідання в режимі відеоконференції, серед яких, пожертвування комп'ютерів з боку СУР для шкіл у населених пунктах із переважно українським населенням та пожертвування певної суми грошей для лікарень у повітах, де проживають етнічні українці. Було констатовано, що СУР був серед перших українських організацій світу, які оперативно застосували рекомендації та заходи для боротьби з епідемією коронавірусу та розпочав надання гуманітарної допомоги за рахунок добровільних пожертвувань членів Ради СУР.

Сучава та вісім суміжних населених пунктів – на повному карантині

Через спалах коронавірусу румунська влада Військовим наказом № 6 від 31 березня 2020 року закрила на повний карантин місто Сучаву та вісім суміжних селищ. Усі в'їзди та виїзди із зони карантину перекриті військовослужбовцями та поліцією.

Дозволено лише перевезення товарів і сировини та переміщення лише осіб, які займаються економічною діяльністю, забезпечують охорону, а також працівників держадміністрації. У зоні карантину забороняється переміщення між населеними пунктами осіб, що належать до інших соціально-професійних категорій.

Так само категорично заборонено переміщення між населеними пунктами іншими шляхами, ніж дороги європейського, національного, повітового чи селищного значення, відкриті для загального руху.

Водночас сучавський Міжнародний аеропорт ім. Штефана Великого був закритий для широко-

го загалу, винятки становлять лише державні, вантажні, поштові, рятувальні, гуманітарні або кризові польоти.

Порушення режиму карантину тягне за собою дисциплінарну, цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність.

Теж 31 березня був схвалений Військовий наказ №5, що продовжує на ще 14 днів рішення про призупинення всіх авіарейсів між Румунією, з одного боку, та Італією й Іспанією, з іншого.

Відкритий лист Ледії Співалюк до жінок-українок Румунії у зв'язку з пандемією коронавірусу

Голова Організації Жінок-Українок Румунії Ледія Співалюк звернулася з відкритим листом до всіх українок Румунії, яких закликала допомагати нужденним у ці складні часи.

Дорогі жінки! Перед нами, жінками, стоять певні завдання, передбачені в Регламенті ОЖУР, а одним із них є надання гуманітарної допомоги у період великих християнських свят і не лише.

Нагадаємо, що Світовий Конгрес Українців (СКУ) є міжнародною неурядовою організацією, з головним офісом в Торонто, що представляє інтереси понад 20 мільйонів українців та має мережу складових організацій та зв'язків з українцями більше ніж у 60-ти країнах.

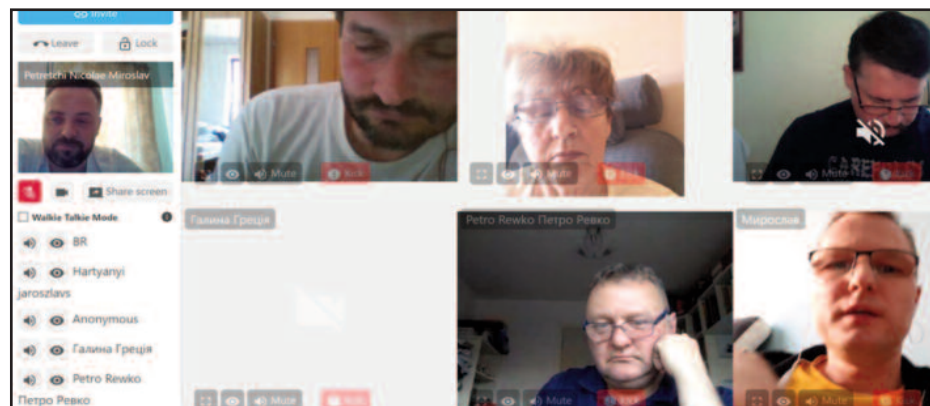
Засідання Європейського Конгресу Українців у режимі онлайн

У понеділок, 6 квітня 2020 року, Голова Союзу Українців Румунії (СУР), депутат Микола Мирослав Петрецький взяв участь у засіданні Управи Європейського Конгресу Українців (ЕКУ) у режимі онлайн. Засідання очолив Президент ЕКУ Богдан Райчинець.

Під час засідання були обговорені проблеми, з якими стикаються українці в контексті поширення пандемії коронавірусу та була представлена діяльність робочої групи Світового Конгресу Українців (СКУ) з підтримки українських громад з усього світу під час пандемії.

Також були обговорені організаційні питання такі, як: пропозиція про співробітництво між Українською Всесвітньою Координаційною Радою (УВКР) та Європейським Конгресом Українців з можливістю підписання Меморандуму, розвиток співпраці між ЕКУ та українськими організаціями Європи, проведення річних зборів СКУ в Новому Саді, Сербії, регулярне поповнення інформації на сторінці ЕКУ в Facebook www.facebook.com/EKUukrainians про діяльність українських громад та необхідність створити веб-сайт ЕКУ.

Голова Союзу Українців Румунії Микола Мирослав Петрецький представив заходи, ініційовані Проводом СУР, щодо надання гуманітарної допомоги людям, школам та лікарням у регіонах, що найбільш постраждали від поширення COVID-19. Він також представив сторінку СУР у Facebook www.facebook.com/UURCYP та новий

Микола Мирослав Петрецький взяв участь у засіданні Управи Європейського Конгресу Українців

сайт СУР www.uur.ro, які містять оновлену інформацію про життя української громади Румунії.

Нагадаємо, що Союз Українців Румунії є членом Європейського Конгресу Українців, неурядової організації, з осідком в Празі, Чехії, яка представляє інтереси українців та українських організацій Європи. Голова СУР Микола Мирослав Петрецький є членом Управи ЕКУ.

Особливо у період Великого Посту ми повинні допомагати людям похилого віку, багатодітним сім'ям, дітям-сиротам, а також іншим нужденним.

Тепер, в цей складний період поширення небезпечного коронавірусу, ми, жінки-українки, повинні приєднатися до зусиль із запобігання його розповсюдженню, відповідно до порад та вказівок уряду, що оновлюються щодня, маємо адаптуватися, допомагати іншим, піклуючись один про одного і самі про себе.

Будьмо пильні до потреб найвразливіших людей похилого віку, заспокоюючи їх, надаючи як поради, роз'яснення та інформацію щодо їх власного захисту, так і матеріальну допомогу, але з дотриманням рекомендацій влади уникати прямого контакту та не відвідувати людей вдома.

Не тільки люди похилого віку потребують нашої підтримки. Дехто, можливо, відчуває страх або самотність. Зробімо все можливе, щоб заспокоїти їхні хвилювання простими телефонними розмовами чи порадами через засоби масової інформації.

(Закінчення на 16 стор.)

ВІРУС І ЖИВИЙ СВІТ...

Мінімальна інформація з біологічних наук підказує, що із всіх складових органічної матерії віруси це найпоширеніші немолекулярні форми. Найбільша їхня кількість у біосфері відноситься до діяння у водах морів та океанів. В одній чайній ложечці морської води, наприклад, знаходиться до мільйона вірусів. Значна частина вірусів є бактеріофагами, тобто пожирають бактерії і врівноважують кругообіг вуглецю у морському середовищі, а таким чином є необхідні для регулювання прісноводних та морських екосистем. Коротше, регулюючи процес фотосинтезу, віруси зменшують кількість вуглекислого газу в земній атмосфері.

У наземному живому світі, рослинному і тваринному, віруси є головним природним засобом перенесення генів між різними видами, процес що породжує генетичне різноманіття і скеровує еволюцію. Затримати біологічну різноманітність земного світу означає затримати гармонійність взаємовпливів складових цього світу, тобто затримати життя-буття нашого людського.

Часте втручання людини в різні екосистеми закінчується знищенням різних видів рослинного чи тваринного світів, а це порушує стійкість біорізноманіття.

Щоб краще зрозуміти синтагму стійкість біорізноманіття наведемо, взятий з інтернету, такий випадок-приклад.

Десять років тому в Індонезії, на острові Калімантан виникла малярія. Щоб позбутися небезпечної хвороби здійснили дезінфекцію острова пестицидом ДДТ. Через певний час стали коїтися неймовірні події – провалювались дахи будівель –, а в короткий час спалахнула на острові чума. Що сталося? Окрім комарів з'їли ДДТ і таргани, від чого вони не згинули, але стали повільнішими, а їх скоро пожирали ящірки. Той же самий ефект на ящірок дозволив котам легку здобич. Скоро вимерли коти і масово розмножились пацюки (щурі). Через знищення ящірок розмножилась гусінь, яка поїдала дахи, зроблені в більшості з тростини, а дахи провалювались. Відомо, що пацюки живуть в симбіозі з блохами, що є носіями чумної палички. І так, жителі острова, замість малярії, отримали чуму – ще більш страшну масову хворобу.

*

Неодноразово читаємо, чи бачимо/чуємо, про «дивні» звички тибетанських монахів, і не тільки, захищати, не

вбивати, жодної комашки, хробачка або будь-якої іншої живої істоти тваринного чи не тваринного світу, а залишати їх в притаманній їм екосистемі. Невже їм відомо з прадавніх часів про ключ здорового співіснування людини в біологічному різноманітті нашого світу, а ми

ще сумніваємось в цьому, кепкуємо над такими жєстами, бо, бач, людина знаходить лїк всьому, на прежалє менше собі, головно своїм пристрастям чи амбіціям! Недавно, в нашії румунськії масс-медіа насміювались над неможливістю будувати автобан у певному напрямку з причини порушення екосистеми то стрибаючого степового мишика, то жука-кравчика дуба, то кажанів чи ведмедів, бо європейські закони суворо забороняють цього...

*

Дослідники сходяться у висновку, що віруси, в більшому числі, є видоспецифічними, тобто вражають тільки хазяїв певного виду, але вони і наділені значною силою пристосованості. Наприклад, вірус віспи вражає тільки людину, а вірус сказу може вражати різні види ссавців. Пристосованість вірусу до іншого виду виявляє свою потужність головно тоді, коли певний вид знищується.

Якщо звернемось до сучасності в нашії країні, зокрема до масового вирубування лісів, то легко допустити, що цей вчинок доведе до різкого зменшення екосистеми притаманної багатьом видам тварин та птахів, наслідком чого, можливо або напевно, сильно розмножуться всякі види комах чи так званих шкідників рослинного світу. А комахи є загальновідомими переносниками різних вірусів як від рослин до рослин, від тварин до тварин, так і від

людей до людей. Дезінфекція широких площин є багатокоштовною та може спричинити у плині часу неочіканих наслідків...

*

Замість висновку: Клітина є основною складовою живого організму. Вірус, як неклітинна істота, вражає клітину і, якщо імуносистема організму не створює антитіла, щоб побороти «ворога», то існує велика загроза живому організму. Так функціонує природна селекція.

Якщо людська сім'я є клітиною суспільного життя, то настав час захищати її від вірусу відчуження, непорозуміння між поколіннями, розбратання. В здоровій клітині-сім'ї існує сила допомогти один другому, сила захищення немічного, сила вижити і пережити різновидні випробування, сила побороти їх. Це аксіома!

Твердив і зараз тверджу, що не допускаю випадковості. Спалах епідемії Ковід-19 в Китаї відбувся напередодні китайського нового року, коли, за прадавнім звичаєм, китайці збираються сім'ями на їхню «вечерю воз'єднання». В Європі спалах цієї епідемії, визнаною ВООЗ пандемією, розгортається напередодні Великодніх свят.

Як у китайців, так і в нас, головним атрибутом обрядодіянь цих свят є світло. Представлене це світло в них запаленим ліхтариком, в нас запаленою свічкою, але символізує воно розумове світло, тобто мудрість. В них новорічне свято закінчується підійманням ліхтариків до небесної Верховної Мудрості, в нас починає Великодне свято отриманням світла Мудрості Христових Вчень. Обидві свята найдавніші за даними народознавства і є суто сімейні свята! Головною їхньою силою є, саме, єднання, а починає і затримується воно тільки сімейним єднанням!

Загляньмо уважно в сьогоднішню міжнародну масс-медіа і побачимо, що єдиний вихід, окрім лікувального, в боротьбі з Ковід-19 вбачається в об'єднанні всіх людських сил, підложжям котрого є Правда, Порядок і Єдність, а початком є сімейна єдність основана на любові, взаємоповазі, допомозі, часто жертвним терпінням!

Без Правди неможливо застосувати відповідні міри, без Порядку не можливо обмежити зло, а без Єдності не можливо отримати відповідну силу боротьби...

Євсебій ФРАСИНЮК

Вже шість років без Павла ...

І знову наступив місяць, коли я найбільше задумуюсь. Про все, що є в мені та навкруг мене. Про Павла насамперед. Бо вже перебігло аж шість років, відколи я сама.

Якщо би були ми ще разом, то мали би також разом повертатися з Італії в оці такі недобрі часи. Тож все мало би перебути інакше, простіше, спокійніше. Удвох нам велося добре, хоч у нас були неоднакові темпераменти, хоч неоднаково ми сприймали навколишній світ, хоч навіть неоднаково ставилися один до одного. Про певну різницю між нами

я ніколи не задумувалася, вважала, мабуть, що так мало би бути. Але Павло не раз заводив бесіду на цю тему, подеколи дивуючись, подеколи турбуючись, бо його чомусь дуже обходила така наявність. У своєму рукописі «Спогади» є ціла сторінка, де він розглядає не тільки деякі можливі причини її існування, а й серйозні наслідки в нашому спільному житті, ніби наполягаючи на тому, що це не раз йшло нам на шкоду. («Глибока різниця наших темпераментів ма-

ла значний вплив щодо наших незгідностей у взаємних відносинах, але подолати любов між нами не змогла.»)

Там вміщається навіть і вірш про нас, без заголовка, який являє собою подвійний портрет, очевидно антитетичний, але в кінці це приводить до висновку-сюрпризу:

Народився в січні,
Ти у листопаді.
Тихий я, мов вічність,
Ти ж – як водопади
У дощовім маю...
А все ж таки що
Нас обох єднає?

В тебе очі сині,
Мої – зайшли в сажу;
Ти дітей навчаєш,
А я вірші «мажу» –
Й так давно триває...
А все ж таки що
Нас обох єднає?

В школі ми сиділи
Не в одній же парті.
Форму я величу –
Ти – лиш зміст і
вартість
У всьому шукаєш...
А все ж таки що
Нас обох єднає?

Ти любиш трембіту,
Я ж тільки співати.
Вмію я любити,
А ти і кохати,
Як ніхто не знає...
Ось що нас обох
У житті єднає!

Аж тепер починаю і я задумуватись над різницями між нами, бо їх насправді було чимало. Те, що нас найбільше протиставляло, був не так фізичний вигляд, як моральне зрівноваження темпераментів. Мене характеризує бурхливість натури, а Павло був дуже стриманою людиною, тому і заплатив за це глибокими стражданнями на протязі свого життя. До цього добавлялася визначна його боязливність, про яку не раз говорив, що успадковує її від своєї матері. (Перечитую тепер зошит з найдавнішими спогадами, де зазначені нещасні випадки зі дитинства, коли йому припадало бути самим у хаті чи на полі, під час блискавок та громів. Пізніше так

пояснював і свої невдачні спроби одержати права водія.) Проте Павло був особливо порядною людиною, з ним я успішно розумілася у всіх наших взаємодіяннях. В порівнянні зі мною, він був дуже акуратний, цинив порядок у всьому, дотримувався даного слова і найбільше не любив запізнюватися. Це і мені допомагало не раз. Також був особливо ніжний, терпимий та співчутливий, як належить глибоко віруючим людям. Як і сам себе описав, мав тихий характер, часто був поринутий в думки, які подеколи вигляда-

ли зовсім чорними, але ж умів і добре стримуватися у потрібних моментах.

Якби ми разом мали перебути ці два тижні карантину, то він мав би обов'язково написати інакшу статтю до нашої газети, з більш оптимістичним тоном, бо така була найсильніша ознака його особистості. Мені, на жаль, таке не вдається. Попробую хоч додати теперішню мою думку в зв'язку з приспівом вищеподаного тексту. Насправді, нас єднало значно більше характеристик,

між якими потрібно визнати великий інтерес до подорожей. За часів нашого спільного життя нам удалося досить часто брати участь у різних організованих міжнародних екскурсіях, при умовах тодішніх часів та при наших скромних матеріальних можливостях. Павло так любив подорожі, що навіть наважився вирушити мене саму до Іспанії та Португалії тоді, коли вже не був в силі супроводжувати мене, як ми заздалегідь мріяли. Він не раз описував їх в різних статтях, гордився, що нам пощастило відвідати аж дванадцять країн світу. До них можу додати ще одну екскурсію, завдяки якій я побула в ще трьох європейських країнах, відколи вже залишилася сама.

А згодом поїздки ставали рідкішими і вже не мали туристичного характеру, бо ж були викликані іншими причинами – сімейними чи медичними. Такою мала би стати й недавня моя подорож до Італії, де я провела півтора місяця у своїх родичів і звідки повернулася два тижні тому. Та не сталося так, як з дому було задумано, бо появилися причини – й нагоди –, щоб з Італії виїздити, навіть два рази, до Франції (аби зустрітися з сином Флоріном, котрий живе в Парижі, а потім, аби навідати двох моїх онуків-студентів, які вчать в місті Ґренобль).

Та відбулися такі дороги вже в відсутності нормальних умов для мандрівок. Мені вже були відомі постійні та чимраз серйозніші застереження уряду Італії на тему нового вірусу, так що, негайно після повернення з Франції, я вирішила повернутися додому.

А вам написати змогла тільки сьогодні.

Валерія ШОВКАЛЮК

СПОГАДИ ПРО ЮРІЯ РАКОЧУ

Я люблю українську мову, тому що мій викладач в школі був професор рідної мови Юрій Ракоча. Від нього і від моїх родичів я знаю говорити, читати і писати по-українськи.

Юрій Ракоча був викладачем української

мови довгі роки у сучавському селі Марицея. Він народився і помер того самого місяця як наш Великий Кобзар Тарас Шевченко – у березні. Юрій Ракоча народився 14 березня 1908 року в селі Жадова Сторожинецького району Чернівецької області і помер 6 березня 1991 р., в селі Марицея. Він дуже любив обидві країни. Сповнилося 29 літ, відколи відійшов у вічність. Ціле своє життя він боровся за українську мову, щоб не забували материнське рідне слово. В школі діти, всі учні дуже його любили і шанували, бо він знав як поводитися з ними. В кінці кожного уроку він нам розповідав багато легенд про українських опришків, українських героїв і навіть цілу перерву сиділи ми в класі і слухали. Як ішов дорогою, то всі діти і люди його величали і казали «добрий день» виразно і правильно по-українськи, а він знімав капелюх з голови і вклонявся кожному. Любив дуже природу і щодня ходив у ліс, котрий стояв недалеко від його хати. Мав стільчик на трьох ніжках, сидав і розмовляв з буками, з квітами, з лісовими пташками, дихав чистим повітрям для свого здоров'я і другим наказував, щоби шанували природу, бо вона дарує довге життя.

У Марицеї перед школою посаджений гарний парк, який носить ім'я Юрія Ракочі, бо він був той, котрий зворушив всіх того часу і з учнями посадили різні дерева, котрі вирости гарно, поклали лавки, а тепер дуже гарно там.

«Юрій Ракоча – один із зачинателів нашої літератури, поет який сповідається перед читачами – «Моя душа готова сприйняти всю красу» – (Степан Ткачук)

Він поет природи, любові, поет щедрого таланту і високої культури. Його поезія добра і ніжна, а він поет чесний і відданий трудар на ниві красного слова. Його поезії зібрані в книжці «Доробок літ», виданій Михайлом Михайлюком.

Юрій Ракоча залишився в пам'яті тих, що його знали як добру людину, котра завжди шанувала рідну мову, котра любила людей, дітей, природу, а ми не можемо забути його, бо він був чесний, чистий і любив других навчати.

Феліція ГРИГОРАШ

18 квітня — Міжнародний день пам'яток і визначних місць

У 1983 році на пропозицію Асамблеї Міжнародної ради з питань охорони пам'яток та визначних місць (ICOMOS), створеній при ЮНЕСКО, Центр культурної спадщини ЮНЕСКО оголосив 18 квітня Міжнародним днем пам'яток та визначних місць (International Day of Monuments and Sites). Завдання цього свята — ще раз нагадати світовому співтовариству про різноманіття культурної спадщини, створеної зусиллями багатьох народів за всю історію людства, її вразливість та необхідність збереження для майбутніх поколінь. Девізом Міжнародного дня пам'яток та історичних місць стали слова: «Збережемо нашу історичну батьківщину». Головним поштовхом до цього стала необхідність збереження від модернізаційних віянь сучасної цивілізації видатних архітектурних, фортифікаційних, садово-паркових надбань світової культури.

У всьому світі цього дня організовуються відвідини визначних місць та пам'яток, проводяться конференції та круглі столи, появляються тематичні публікації в пресі (у нинішніх умовах це вже неможливо. І наша філія планувала провести круглий стіл на цю тему, який був відкладений на період більш сприятливий для проведення акцій за участю більшої кількості членів та запрошених)

Кожна епоха залишає нам у спадщину пам'ятки архітектури чи історії, що зберігають згадку про певну визначну подію чи особистість. У кожному регіоні є свої визначні пам'ятки — перлини нашої спадщини. Це справжній скарб, наша гордість і надбання. До наших днів збереглися середньовічні фортеці, палаци та садиби, стародавні монастирі та храми (у деяких з них і понині проводяться служби), багато інших унікальних архітектурних витворів мистецтва, що навіки прославили своїх майстрів.

Румунія — країна з багатовіковою історією та культурою. На території Румунії збереглися сліди декількох культурно-історичних епох. Від часів первіснообщинного ладу дійшли унікальні останки житла із кісток, петрогліфи камінної епохи, стародавні камінні скульптури, від культури скіфів і сарматів — численні кургани і городища. Молдова та Південна Буковина зокрема несказанно багаті на культурні та різноманітні історичні пам'ятки, але чи буде у наших нащадків можливість помилуватися ними, доторкнутися до минулого, цілком залежить від нас.

На сьогодні у Списку Всесвітньої Спадщини ЮНЕСКО від Румунії перебувають шість культурних об'єктів (церкви в Молдові — Буковині, монастир Хорезу, села з укріпленими церквами Трансільванії, фортеці Дакії в горах Орештієй, історичний центр Сігішоари та дерев'яні церкви в Мараморощині) та два природних місця (Дельта Дунаю та букові праліси Карпат.)

Румунія також має у списку сім предметів нематеріальної спадщини (це ритуал калуша/коника, дойна, кераміка Хорезу, групова чоловіча коляда, майстерність традиційних настінних килимів та звичаї, пов'язані з днем 1 березня).

Окрім об'єктів у Списку Всесвітньої Спад-

щини ЮНЕСКО, держави-члени можуть зберігати перелік орієнтовних об'єктів, які вони вважають відповідними для майбутньої кандидатури. Номінації до списку світової спадщини приймаються лише у тому випадку, якщо від-

повідна мета була включена до орієнтовного списку. До 2016 року Румунія зареєструвала 14 об'єктів у своєму орієнтовному списку, з яких 2 у Молдові: монастир Неамц та церква «Трьох святих ієрархів» у Ясах.

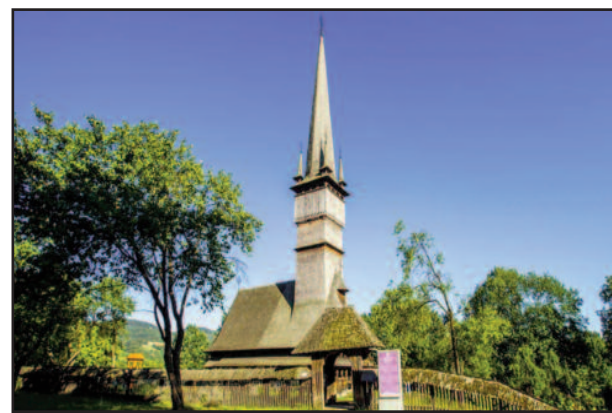
«Яський край», про який згадується в 1716

р. у творах Димітрія Кантеміра, зазнав історію з періодами смуту і епохами справжнього блиску, про які згадують численні хроніки, руїни та пам'ятники.

Докази про існування «торгу Яси» та його історична еволюція впливають з археологічних знахідок у Кукутень у III. — II ст. до н.е., що створили тут один з найблискупіших зразків неолітичної культури в Європі.

Починаючи з середньовіччя, населені пункти Яси, Херлеу і Тиргу Фрумос славились

королівськими дворами, побудованими з каменю, а з XVI століття місто Яси стало резиденцією молдавських правителів.

У Ясах Михайл Вітязул узаконив у 1600 році союз трьох румунських країн, Яси дали сигнал Румунської революції 1848 року, а також в Ясах 5 січня 1859 р. був обраний Олександр Іоан Куза господарем Молдови, прелюдія великого історичного акту — об'єднання румунських князівств.

Яси — місто першої інженерної школи (1814 р.) та першого університету (1860 р.). Своїм численним історичним, культурним та економічним надбанням Яси також мають статус «міста — музею», престижного університетського центру.

Яський повіт, один з найдавніших та найрозвинутіших регіонів на північному сході країни, був заселений з 5.500 р. до н. е., про що свідчать археологічні рештки культури Кукутень (5500-2750 рр. до н. е.), а також грецьких поселень IV-III ст. до н. е.

На державному обліку від Яського повіту перебуває 1634 пам'яток:

— 828 археологічних пам'яток, з яких 24 історичних пам'яток національного та універсального значення (вони відносяться до неоліту (культура Кукутень), римська епоха (II-III ст.), дако-римська епоха, епоха середньовіччя).

— 707 пам'яток архітектури, які відносяться до періоду XVII-XIX ст., з яких 103 історичних пам'яток національного та універсального значення.

— 53 пам'ятники, що становлять суспільний інтерес.

— 45 меморіальних та надгробних пам'ятників.

Презентація Ясс, хоч і коротка, не може не містити відомих слів великого історика Ніколає Йорги: «Бувають румуни, які ніколи не побували в Ясах, хоча таких не повинно би бути, бо хто не був в Ясах, не може пройти розумінням аркуші найкрасивіших літописів, він не може проникнути, відповідно до духу нашого минулого, який живе в цьому місці живішому і багатшому, ніж де-небудь... У його національній свідомості було б браком, якби він не побував в цьому місті, яке було і досі гордо називає себе столицею Молдови».

Закликаємо вас вивчати, пишати та берегти свою історію! Подорожуючи по своїй землі, практично або віртуально тепер, коли ситуація не дозволяє реально їздити за певними маршрутами, ви відкриєте для себе багато нового і цікавого для вас.

Довідка:

На сьогодні у Списку Всесвітньої Спадщини ЮНЕСКО від України перебувають 5 об'єктів:

Київ: Собор святої Софії з прилеглими монастирськими спорудами, Києво-Печерська Лавра (1990)

Ансамбль історичного центру Львова (1998)

Геодезична дуга Струве (2005)

Букові праліси Карпат.

Резиденція Буковинських митрополитів (2011). Також підготовлено декілька номінаційних дос'є на включення до Списку Всесвітньої спадщини, серед яких: Херсонес Таврійський, Кам'янець-Подільська фортеця, Історичний центр Чернігова, Біосферний заповідник Асканія-Нова, Генуезькі колонії у Північному Причорномор'ї та інші.

Віктор ГРИГОРЧУК
Голова Яської філії СУРУ

ПИСАНКА – СИМВОЛ ЖИТТЯ І КРАСИ

Наближається найбільше християнське свято – Воскресіння Христове. Кожна господиня думає про святковий великодній кошик, щоб у ньому була смачна паска, ковбаса і, звичайно один з головних атрибутів – писанка. Про те, якими можуть бути писанки і у наших кошиках, а також як виготовити святкові прикраси для власної оселі, подарунки близьким і друзям, писанкарі розповідають, показують в передсвяткових фестивалях рукоділля.

В Румунії люди споконвіку були переконані, що писанки приносять щастя, захищають від зла. Досвід розписування писанок передавався від покоління до покоління, удосконалювалися орнаменти і композиції, вміло використовувалися кольори, фарби. Сьогодні важко знайти людину, яка б не знала або не чула про гуцульську писанку, про її магічну силу. Мистецтво писанки йде від душі, від Бога. Візьмемо у руки писанку і стаємо кращими, добрими, ласкавими, адже у писанці закладена магія всіх нас – жінок-берегинь, вона приносить здоров'я, довголіття, багатство, радість життя.

Гуцульська писанка давно здобула велику славу в інших країнах світу. Дуже приємно підкреслити, що із Бродини багато артистів у розписанні писанок брали участь у міжна-

родних фестивалях. Олена Торак не раз була запрошена на вистави до Канади, Америки, Португалії, Франції, Австрії, Німеччини, Італії, Польщі, України та Молдови, де її писанки дуже оцінені і збираються в музеях цих країн.

Процес виготовлення чи розписування писанок довгий і складний, але кожна писанка говорить до людей різними кольорами, зігріває душу, дає радість і натхнення. А найбільша радість, коли вона дарована друзям, рідним, сусідам, дітям, коли приношена до церкви і коли виставлена у музеях. Хто дарує писанку, відчуває справжнє свято на душі і згадує про маму, бабусю, котрі навчи-

ли дітей, внуків розписувати писанки. Щороку в творчому доробку Олени Торак та інших писанкарів величезне число писанок.

Писанка – це символ краси, дар життя, святість, сила розуму, щастя, творення добра й любові. Вона талісман, оберег.

*Писанка – це дивосвіт!
Цю красу шанує світ.
З року в рік і крізь віки
Всіх чарують писанки.*

Кажуть, що доля кожної людини написана ще до її народження. А всіх, хто приходить у цей широкий світ, Господь обдаровує певним талантом. Хтось віднайшов своє щастя у навчанні дітей, хтось рятує людські життя, хтось уміє торкнутися словом найвіддаленіших куточків людського серця. Але для Михаєли Іліє /Вітеску/ доля обрала покликання для всього. Для неї нема «не знаю, не можу». Вона здібна до найріднішого, найгарнішого, найважливішого. А щодо розписання писанок, не знаю, чи хтось може краще виконати це. Вона пише філігранно, так дрібно, що дивує, як це може людська рука виробляти. Вона по інтернету працює і має так багато команд, що, аби й працювати день і ніч без перестанку, не встигла б задоволити всіх, котрі бажають її красоти.

Артемізія ҐЕОРГІЙ

Дистанційне навчання в період пандемії

Враховуючи даний контекст, щоб запобігти поширенню епідемії, спричиненої коронавірусом в країні, Міністерство освіти і досліджень Румунії оголосило припинення навчального процесу в державних та приватних закладах, дошкільній освіті, початковій, середній, вищих навчальних закладах та продовження викладацької діяльності виключно в онлайн-середовищі. Керівники навчальних закладів усіх рівнів, державних та приватних, продовжуватимуть організацію дистанційного навчального процесу, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології.

Проведення цих уроків можна здійснювати за допомогою різних засобів.

Наш ліцей використовує платформу Microsoft Teams, яка забезпечує безкоштовний доступ для учнів та викладачів. Ця платформа дозволяє організувати структури класів, завантажувати матеріали та спільну роботу. Викладачі можуть створювати команди, легко спілкуватися з учнями, розповсюджувати та оцінювати завдання, організувати інтерактивні уроки. Близько всі викладачі нашого ліцею орудують інструментарієм інформаційних технологій досить легко, завдяки чому можна отримати доступ до різних освітніх платформ і кожен знайти свій шлях.

В цей період шкільний день починає в 10:00 годині.

Ми мусимо дотримуватися певного розкладу. З своїми колегами встановлюємо зручні інтервали для уроків. Намагаємося робити уроки коротшими. Якщо урок триває більше 40-а хвилин, це втомлює.

Для деяких із нас навчання через Інтернет не є новиною. Підготовку до олімпіад з моїми учнями проводимо за допомогою мережі WhatsApp.

Першочергової уваги у найближчі місяці потребуватимуть випускні класи VIII-ий та XII-ий. Наголос покладено на предмети, які підлягають тестуванню під час іспитів. В цьому разі і українська мова. З XII-им класом ми почали повторення. Приготовляю їм картки роботи з різними завданнями, які вони мають доповнити і які потім відсилають мені для перевірки. А також працюємо над моделями сюжетів для іспиту.

Спочатку були сумніви щодо сприйняття учнями цієї програми. Але виявилось, що їм подобається. Якщо в перші дні учням здавався досить складний процес, то зараз вони зізнаються, що подолали проблеми адаптації до Інтернету, а уроки майже такі, як були, лише без фізичного контакту. Однак, своє звичайне життя змінили не лише учні, але і їхні батьки. Батьки задоволені тим, що дітям є чим зайнятися, але в той же час турбує їх те, що проводять занадто багато часу перед комп'ютером.

У даному контексті важливо, щоб батьки були партнерами, були залучені до навчального процесу.

Як добре відомо, будь-яка система має свої переваги та недоліки. Для учнів корисним є те, що протягом цього періоду вони залишаються на зв'язку зі школою. Але не всі учні мають необхідні матеріально-технічні можливості.

Більшу кількість Серетського ліцею становлять учні з сусідніх сіл. На жаль, не всі мають доступ до інтернету у себе дома. А ще стикаємося з такою проблемою, коли в сім'ї є двоє і більше дітей, але є лише один комп'ютер.

У випадку учнів, які не мають домашнього комп'ютера або доступу до Інтернету, стараємося зробити все необхідне. Ми зв'язуємося з

ними або їхніми батьками по телефонній лінії.

Процес буває виснажливим і для викладачів. Якщо під час конференції учасників надто багато, вони можуть говорити один з одним, якщо вони не організовані.

Довготривалий період карантину є доволі важким випробуванням як для дітей, так і для батьків. В цей період діти особливо потребують дорослої мудрості і підтримки. Психологи радять приділяти дітям більше уваги і розмовляти з ними про світову пандемію коронавірусу.

Батькам потрібно зберігати спокій, адже діти переймають настрій дорослих. Потрібно приділяти дітям більше часу, адже через карантин вони обмежені у спілкуванні з однолітками. Допомогати дітям у організації та плануванні дня. В умовах відсутності шкільного розкладу і організованого ритму дня допомогти планувати свій день, вибудовувати певний ритм, включати в день усі важливі складові (навчання, фізичну активність, хобі, соціальний час, домашні обов'язки, відпочинок та інше) і його дотримуватися. У старших дітей треба розвивати навички самоорганізації.

Бути їм підтримкою у щоденних завданнях (читати разом, дивитися гарний фільм, готувати їжу і т.д.). Слідкувати за проведенням уроків онлайн та виконанням домашнього завдання.

Дорослим потрібно стежити за новинами і чесно повідомляти дитині, не приховуючи фактів, при цьому пояснивши, що інформація в інтернеті та коментарі у соцмережах можуть бути неправдивими.

Потрібно навчити дітей основних правил гігієни.

Бережіть себе!

Проф. Антонета Корнелія КРАЙНІЧУК
Серетський Технічний коледж
ім. Лацку Воде

ІСТОРІЯ СЕЛА ВЕРХНЯ РІВНА МІЖ ЛЕГЕНДОЮ І ДІЙСНІСТЮ

Історія Верхньої Рівни, безумовно, пов'язана з історією Мараморощини, і вона веде нас у сиву давнину, коли її перші корінні жителі будували свої оселі вздовж річок і потічків, чи на краях чагарників, гаїв та лісів саме тому, щоб мати поблизу воду і дерево – головні елементи для проживання людини.

Точну дату заснування села не можна встановити, тому що легенди говорять про його існування задовго до його першої писемної згадки.

Одну з таких легенд про заснування Верхньої Рівни записав Олекса Бевка в '90 роках від одного жителя Верхньої Рівни (на жаль) О. Бевка не спогадує його ім'я, ані вік):

«Наші прадіди приказували про те, що давно-давно, многим перед Першою світовою війною, жив оден чоловік із роду Лаврюків. Той Лаврюк то був грамотний чоловік. Знав читати та писати, але лише по-церковному. То він писав й про В. Рівну таку малу історію... Нині тої історії вже нема... пропала! То він писав: «...оден чоловік на ім'я Паріян, або Поріян, на коні попав на цей хутір, що називається нині – Вишня Руна, або Ровна. Він заблудився горами та лісами... Бо наш Марамуреш був віковими лісами покритий...»

Тут знайшов тихий край, дубові ліси та полянки... Май високі гори то були гори Герен, Жуделеві гори, там, звідти витікає й потук Ронасейк, нині по-рум. Ронішоара. Виліз той Паріян на вершину та роздивлявся на всі боки світа... Раптом почув оден голос із тої скали... Коли приціпив очі в той бік, а там при скалі побачив, що той, котрий кричав на нього, то був не звірь, але й не чоловік, як ми... То був чудатий чоловік, великан та із бородою дов колін та в довгостайній сорочці (в репесі) із пенури. Той великан закричав та замахав, щоб Паріян ближився

до нього. Але це ми не знаємо, яким язиком кричав... До решти Паріян прочунавсь й виконав покликання, пішов до чудака... Коли дорозумілися, той чудак розказав Паріянові, що він називається Герес або Герос, і що всі гори та полонини навкруги його вони є і що він живе самотньо, і що хотів би мати побра-

тима... (а то був Сагайстрюк – Чугайстер). Дорешти Паріян погодився, та пристав до нашого хутора... Сагайстрюк показав Паріянові фayne місце, де б зробив собі салаш та примутав й фамілію. А те місце то було тут, де наші хижі, довколо «руної», вінком стоять. То перші хижі настали краєчком села, віночком, на горбах, як колачик. Хутором ходили та патрулювали панські та рекрутські пляші та гайдуки, що пантрували в країні ліси, ходили на полювання...

Але Паріян розпочав салашуватися. За повчанням старого Сагайстрюка рубав дубове дерево близько попри саму землю, а коріння закривав, щоб не було ніякого знака або сліду... Але одного разу зрубав сильного дуба, що його ледве притягли на салаш чотири воли. Той дуб залишив за собою глибокий рівчак або реваш... що сьогодні тим рівчаком тече потік Ронасейк або Жуделевий... Ходячи околи-

цею, пляші запримітили той реваш, тобто Смугу, що її залишив той величезний дуб. Пішли за смугою, бо ж Паріян, ані його побратими не встигли зарунати той ровчак... смуга привела пляшів на місце, де Паріян правив собі салаш-битло... Після договору Паріян відкупився та й своїх товаришів відкупив... Не за довгий час як Паріян, так і його побратими, отримали Грамоту «фіделус рекс», тобто вірні королю, що стали слугами (йобаг') на королівському маєтку, маючи певні права та привілеї, як, наприклад, – володіти клаптом землі, лісом, водою, як своя власність...» (Микола Домашевський, «Історія Гуцульщини, том 5-тий, Львів, 2000, стор. 202-203.).

Про великанів, як перших корінних жителів Мараморощини, говорять багато румунських легенд. Так, за однією традицією села Розавля, на Мараморощині спочатку жили самі великани, з яких на-

прикінці їхнього існування залишився тільки один старий великан зі своєю дочкою Розалією. Одного разу, на березі річки Іза, Розалія знайшла громаду малюсеньких людей, взяла кількох в полу і принесла, щоб показати батькові. Побачивши їх, старий великан сказав дочці, що це майбутні жителі Мараморощини. Почувши

це, Розалія попросила Господа, щоб зробив одного з тих малих легінів трошки більшим, а її трошки зменшив. Господь вислухав її бажання, і так Розалія одружилася з вибраним нею легінем, а від них народилися жителі Мараморощини. (Alexandru Filipaşcu, «Istoria Maramureşului», Bucureşti, 1940.).

Першу частину легенди (до молитви Розалії) я чув багато разів від старших людей з Верхньої Рівни. Саме такі легенди можна почути і на правобережній Мараморощині, на Україні. Одна з таких легенд говорить: «Люди не все були такі, як зараз. Були такі велети, що як єден стояв на одні горі, а другий на другі, то й си могли руки подати. Великани були. Єден такий великий схотів води пити, а ріки пересохли були трохи. Він нахилився, оби з них попити там, де вони сходилися, а то вода каламутиться, хіба з піском смокче. Узав він та й пониж того місця насунув землі, каміння. Високу таку греблю, гать

наметав. Вода сперлася, заповнила тону долину, і зробилося велике озеро. Вода чистою стала. Він напився та й лишив озеро. Як води набралось повно, вона через гать переливалася і текла собі в провали.

Відци, від гір, у тої сині води клином заходила земля. Там і поля урожайні були на тім клинці. І ліс недалеко. Зайшли туда люде, але не великани, а такі, як ми. Побудувалися, орали там. Єдної днини надийшов туда велет той, знов хотів води напиться. Дивиться, а на тім сухім клині якісь мурашки, подібні до нього, лиш дуже малийкі. Взяв їх разом з волами і плугом на допону та й поніс показувати мамі: «Дивіться, яких я мурашків найшов.», «Ой, то, синку, ни мурашки. То по нас ту в горах такі люде будут жити. Віднеси їх на то місце, відки взяв.» (з сайту www.karpaty.com.ua).

1977 р. проф. Іван Ребошапка разом з кількома студентами з Верхньої Рівни – Іриною Петрецькою, Маріяною Грижак, Віорікою Магас та Павлом Романюком, досліджуючи верхньорівнянський фольклор та діалект, записали від Івана Лаурюка (78 років) слідуочу інформацію про історію села та склад населення: «Буду вам казати, як са найшла Вишня Руна. Вишня Руна так є: народи у нас, думаю, што не усі русыны, не сут усі руснакы. Є й руского, є й словаку, є й волоху, є й німцю. А што усе плодытса далі, переходыт далі, мішаєса, та не є, што, абы, е, мы ото, ото забудеса, са мішає. Так што колы туй са родыу, каждый го знає, што ун з Вышньої Руны.

Михайло ГАФІЯ ТРАЙСТА
(Закінчення на 11 стор.)

Одним з історичних центрів Греко-католицької церкви (ГКЦ) у південній частині Буковини є містечко Качика у Сучавському повіті на півночі сучасної Румунії. Воно розташоване за 26 км на захід від Сучави, у східній частині Карпат, так званому Буковинському Бескиді.

Духовне життя українців – греко-католиків у Качиці розпочалося в 1780-х рр., коли магнати Потоцькі розпочали тут видобування солі, а для будівництва штольні та налагодження виробництва запросили фахівців гірничої справи з Галичини. На соляній шахті працювали близько 650 робітників: українців – греко-католиків та поляків – римо-католиків.

Колись соляний промисел був одним з найважливіших на Буковині. За Австро-Угорщини в Качиці щорічно видобували 6 тисяч тонн солі для годівлі худоби – більш як десяту частину з тих 50 тисяч тонн солі, що видобувалися в усій Австрійській імперії. Окрім того, у соляних штольнях прохолодне і дуже чисте повітря, тож у міжвоєнний період там зберігали сири («будзи»).

Оскільки соляний промисел на початку XIX ст. розвивався і кількість працівників – греко-католиків у Качиці збільшувалася, виникла потреба в душпастирській опіці над ними. У 1810 р. туди призначили о. Якова Богдановича – першого католицького священника для вірних латинського і візантійського обрядів. Платню йому виплачувало управління соляних копалень.

Однак офіційно греко-католицька парафія Качики була заснована тільки в 1813 р., згідно з цісарським розпорядженням від 5 квітня 1812 р. Відомо, що після о. Богдановича і до початку 1813 р. Качику обслуговував о. Лежогубський, який доїжджав сюди з Чернівців. Зрозуміло, що долати щотижня майже 100 км священникові при тодішньому стані комунікацій було не під силу. Отож 2 січня 1813 р. до Качики прибув перший постійний парох – о. Іван Воявідка, який служив тут до початку 1818 р. Якраз перед його приїздом з храму викрали всі церковні речі, тому душпастир одразу змушений був купити нові.

Після о. Воявідки в Качиці кілька місяців 1818 р. служив о. Микола Верещинський, який доїжджав із Сучави; з 1818 р. до жовтня 1819 р. – о. Андрій Бурачинський; з жовтня 1819 р. до 1837 р. як адміністратор, а з 5 березня 1840 р. до 27 серпня 1840 р. як парох – о. Юліян Клодницький, який добирався з Сучави; з 1837 р. до 10 березня 1839 р. – о. Йосиф Вислобоцький; з березня 1839 р. до 4 березня 1840 р. – о. Юліян Гучинський, який помер у Качиці; з 27 серпня 1840 р. до 1842 р. – о. Йосиф Ловицький; з 1842 р. до 1844 р. – о. Теодор Рожанківський; з 1844 р. до 1850 р. – о. Іван Грегорович; з 1850 р. до 1858 р. – о. Михайло Чайковський; з 1858 р. до 1861 р. – о. Іван Крижановський. За о. Крижановського в 1861 р. збудували каплицю Різдва Пресвятої Діви Марії в селі Кліт, що за 21 км від Качики.

Із 1 вересня 1861 р. до 15 грудня 1874 р. у Качиці служив о. Кирило Гаморак. Завдяки його зусиллям у містечку вимурували і 20 листопада 1871 р. освятили церкву святого архистратига Михаїла. Частину коштів на зведення святині парох дав із своєї платні, доповнивши таким чином пожертви парафіян.

Своєю працелюбністю та відданістю церкві о. Кирило показував добрий приклад мирянам. Маючи добру освіту, він завжди давав мудрі настанови всім, хто звертався до нього. Проповіді о. Гаморака були доступні для розуміння, але водночас мали глибокий релігійний та національний зміст. Саме цей священник охрестив у церкві Качики Ольгу

Кобилянську (метрика хрещення зберігається у Чернівецькому літературно-меморіальному музеї письменниці). Зрештою, за натхненну і самовіддану працю о. Кирило Гаморак був нагороджений золотим хрестом «За заслуги перед Церквою і папою».

Доброчинцем качицької парафії у 1860–1870-х рр. був заможний сучавський міщанин Тома Борек. Зокрема, у 1870 р. він придбав на дзвіницю великий дзвін за 300 ринських, на якому є напис:

Бога славлю істинного, людь съ кліромъ соубіраю, [о] мертвѣхъ плачу, свѣта восвѣщаю до церкви рускої въ Качікі справилъ Тома Борекъ съ женою мішканъ соучавскіи года 1870.

Цим дзвоном церква скликає вірних і в наші дні.

Після о. Гаморака парохом Качики з січня 1875 р. до червня 1876 р. був о. Корнило Дрогомирецький. Далі з червня 1876 р. до 1883 р. тут служив о. Микола Сов'яковський, з 1883 р. до грудня 1886 р. – о. Лука Чепелинський, з грудня 1886 р. до 1 серпня 1889 р. – о. Альфред-Миколай Сіменович. Останньому з них за короткий час вдалося зорганізувати церковний хор і навчити хористів нотної грамоти. Також за о. Сіменовича, 2 квітня 1888 р., греко-католики Качики врочисто відкрили тут свою читальню. Після освячення новобудови хор з гостями із Чернівців провів благодійний концерт, а отримані кошти передали на потреби цієї ж читальні. Також о. Альфред у січні 1890 р. домігся запровадження уроків української мови у місцевій школі. Отже, як пише о. Ших, о. Сіменович, «широ потрудився для добра Руси і Церкви».

У 1891 р. громада парафії св. Михаїла стараннями о. Івана Глібовицького, який служив тут із 1889 р. до жовтня 1907 р., придбала до церкви Євангеліє львівського друку.

У 1895 р. цей душпастир збудував парафіяльний дім у самій Качиці, а в 1898 р. у селі Майдан місцеві греко-католики під його проводом спорудили каплицю Перенесення мощей св. Миколая.

За душпастирства о. Глібовицького качицьку парафію 26 травня 1901 р. візитував Андрей Шептицький. Дорогою до містечка єпископ зупинявся біля каплиці в Майдані, де спілкувався з вірними, – зібралось все село. Далі в супроводі кінного ескорта гість рушив до Качики, і там його зустрічали не тільки духовенство та парафіяни, а й староста Гура-Гумори на прізвище Маковей з іншими представниками влади. Після візитації владика вирушив звідси потягом у Кимполунг.

Щороку 16 серпня, на свято Успіння Пресвятої Діви Марії, на парафії св. Михаїла з благословення Апостольського престолу відбувалися відпусти. До місцевого храму з'їжджалися великі гурти паломників, для зручності яких спеціально пускали потяги за маршрутом Чернівці – Качика. Квитки для прочан продавали зі знижкою 50%.

Після о. Івана Глібовицького у Качиці служив із 1907 р. до 15 лютого 1909 р. о. Ігнатій Волчук, з 16 лютого 1909 р. до 31 жовтня 1912 р. – о. Микола Гоянюк; з 31 жовтня 1912 р. до 15 червня 1918 р. – о. Ігнатій Щуровський.

Напередодні Першої світової війни парафія об'єднувала 1580 вірних. З них у Качиці при матірній церкві було 655 осіб, а решта жили по селах:

д-р Нестор МИЗАКО
д-р Андрій ЯРЕМЧУК
о. Николай НИКОЛАШИН

(Закінчення на 9 стор.)

(Продовження з 8 стор.)

Кліт – 453 особи, Майдан – 213; Поень – 17; Солка – 40; Пертешти Вищі (Пиртештій-де-Сус) – 9; Арборе – 17; Кажвана – 18; Людигумора (Хуморень) – 6; Тодірешті – 10; Пелтіноаса – 10; Гурагумора – 80; Букшоая – 2; Пертешти Нижчі (Пиртештій-де-Жос) і Буковець (тепер у складі Пиртештій-де-Жос) – 10.

Душпастирем качицької парафії з 16 червня 1918 р. до 27 лютого 1937 р. був о. Лев Порождко, який важко захворів у 1934 р. і помер у селі. Далі коротко у 1934 р. тут служив о. Станіслав-Ізидор Тонюк, з 1934 р. до 1936

р. – о. Володимир Слабий, який доїжджав із Чернівців; з 1936 р. до 1937 р. – о. Онуфрій Волянський; з 1937 р. до 1979 р. – о. Миколай Манів, який через утиски комуністичного режиму вимушено перейшов на православ'я, але в душі залишався відданим ГКЦ: служив маївки, навчав о. Арделяна служити по греко-католицьки. Отець Манів помер у Качиці у 1988 році.

Із грудня 1979 р. до 1992 р. тут служив о. Іван Арделян. Коли о. Манів вийшов на пенсію і перейшов з парафіяльного дому у свій будинок, керівництво РумПЦ хотіло призначити на парафію в Качиці румунського священика. Вірні заперечували і не віддали ключі храму, мотивуючи це тим, що новий парох не знає української мови. Активісти громади самостійно дізналися про о. Арделяна, який походив з сім'ї греко-католиків українського села Бистра Марамороського повіту і був православним священиком в Сату-Маре. Парафіяни Качики та Майдану переконали його перейти на їхню парафію. Так о. Арделян розпочав душпастирювати в Качиці при підтримці о. Маніва, що навчив молодого священика особливостей греко-католицького богослужіння, яких дотримувався до кінця свого душпастирського служіння.

У 1992 р. о. Арделян постав перед вибором: остаточно перейти в ГКЦ чи залишитися в РумПЦ. Обравши другий варіант, він добровільно передав ключі від парафіяльного дому та церков у Качиці, Майдані та Рунку новому греко-католицькому пароху о. Миколаю Николаїшину. Цей випадок унікальний для Румунії, бо на інших парафіях тривали судові процеси і часто греко-католицькі громади програвали спір за свої, відібрані колись, храми.

Із приходом на парафію о. Николаїшина у 1992 р. в церквах Качики, Майдана та Рунку провели ремонт: поміняли вікна, двері та підлогу, пофарбували стіни, утепили приміщення, придбали нове церковне начиння. Втім, у наші дні нащадки українського населення Качики дуже асимільовані, а тому богослужіння тут відбуваються двома мовами: українською і румунською.

У селі, як і колись, діють соляні шахти, проте сьогодні замість колишніх сотень робітників там працюють всього 70 осіб. Одна зі штолень, що лежить на глибині 70-80 м, використовується з лікувальною метою, і сюди не раз приїжджали на лікування греко-католицькі священики з інших місцевостей, серед них і покійний владика Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ Павло Василик. Також у шахтах облаштовано майданчики для занять спортом і музей видобутку солі, де можна побачити й фотографії перших робітників-українців.

Отець-декан Николаїшин обслуговує також українське село Майдан, де проживає 55 сімей греко-католиків. Значна частина селян уже в сучасний період виїхала на заробітки до США, Італії, Німеччини та Іспанії. Відправа у майданській церкві ведеться тільки українською мовою, тут

співає український хор. Щоправда, відчувається, що колись у Майдані селилися також поляки: у місцевій говірці з українськими словами перемішалися не тільки румунські, а й словацькі та польські. Як розповідає о. Миколай, із 1928 р. румунська влада дала такий розказ: там, де були українські православні громади, настановили румунських парохів, щоби правити румунською мовою, а де були румунські парафії, поклали* українських священиків, щоби був роздор. Однак це не стосувалося нас, греко-католиків, бо ми належали до Риму, до папи. Тепер там, де ще є українські села, то й там у православних церквах богослужіння відправляються порумунськи.

У Майдані парафіянка Катерина Ткач з дому Волощук зберегла старовинну ікону св. Миколая. За сімейним переказом, реліквію приніс з Галичини її дід Іван Волощук, один з фундаторів місцевої церкви св. Миколая. Він помер 90-річним, коли онуці сповнилося вісім років. Жінка згадує, що дід заповідав нащадкам перепоховати його у вільній Україні і говорив: «Як повернетесь на Україну, абисте мене взяли з собою». Пані Волощук береже також світлина інших своїх предків, фото з історії парафії, у тому числі отців Маніва, Арделяна, Николаїшина.

Ще одне село качицької парафії – Рунку. Тут живе 25 родин греко-католиків. Населяють це село, крім українців, поляки, румуни та роми. Живучи впереміш з іншими національностями, українці поступово забувають свої корені, а їхні діти вже не знають української мови, зазначає о. Николаїшин:

Церква св. Юрія в Рунку невелика. Селяни будували її ночами у 1965 р., ще за тоталітарного комуністичного режиму Николає Чаушеску. Розписав святиню місцевий українець Микола Волощук, який народився в 1920 р. і дожив до 2011-го. Про нього о. Николаїшин розповідає:

Микола мав талант до малювання. Він виконав для рідної церкви плащаницю, церковні фани, настінний розпис Воскресіння, образи святого отця Миколи, святого Юрія. Виготовив гіпсові фігурки Діви Марії, Ісуса, ангелів і всю композицію Різдвяної шопки для Качики та Майдану.

Третє село, громада якого до 1945 р. належала до парафії Качики, – це Кліт. Колись тут, крім українців, було багато німців, а крім греко-католиків – ще 8-10 родин римо-католиків. Коли німці виїхали на історичну батьківщину, в їхніх помешканнях оселилися роми. Греко-католицькі священики з Качики відправляли до Другої світової війни богослужіння у Кліті двічі на місяць. Із 1970 р. у сільській церкві, переданій РумПЦ, служив о. Олександр Хортик. Після повалення тоталітарного режиму православні намагалися залишити греко-католицький храм за собою, але греко-католики на знак протесту оголосили голодування і відстояли святиню.

Церква у Кліті розташована на узвишші. Біля неї стоїть дзвіниця в гуцульському стилі. При вході до храму відновлено хрест з датою «1868». Тепер у селі живе 70-80 родин українців – греко-католиків.

Загалом протягом 200-річної історії колишньої об'єднаної качицької парафії, у 1812–2019 рр., тут служили 29 священиків, що свідчить про часті їх ротації унаслідок складних умов праці. Десятеро священиків прослужили тут по одному рокові, четверо – по два-три роки. Лише о. Юліан Клодницький душпастирював тут 20 років, о. Миколай Манів – 42 роки. Тепер уже понад чверть століття триває ревна праця о. Миколая Николаїшина.

ДОПОВНЕННЯ ЩОДО СТАТТІ «УКРАЇНСЬКИЙ ПІДКАРПАТСЬКИЙ ХОР У СИГОТІ»

При обговоренні статті «Із Марморощини. Український Підкарпатський Хор у Сиготі» (Чернівці, тижневик «Молода Буковина», 27.05.1934, число 1, стор. 3), яке опубліковано у рубриці «З архівів» («Український Вісник», число 21-22 за листопад 2016 року, стор. 5-6) більш зацікавленому читачу мною рекомендовано відомий твір по обговорюваній темі «Нарис історії українських театрів Закарпатської України до 1945 року» (Шерегій Ю. Словацьке педагогічне видавництво в Братиславі: Відділ української літератури в Пряшеві, 1993). Багато цікавинок та подробиць по темі знайдено в розділі Музичне життя (авторства В. Витвицького) збірника «Карпатська Україна: географія, історія, культура» (Львів. Український видавничий інститут. 1939). Під час відрядження у Львів, де я мав змогу відвідувати всі філії Львівської національної наукової бібліотеки України імені ім. В. Стефаніка, я отримав доступ до цих книг. Також мені вдалося знайти публікацію голови читальні «Просвіта» у Великому Бичкові М. Марущака «Виступ бичківського хору в Сиготі» (часопис «Українське слово» число 10 за 31.05.1934, стор. 4), на яку зокрема посилається Ю. Шерегій у своїх спогадах, коли описує перебіг цих гастролів. Тобто видання національно-демократичного напрямку Підкарпатської (Закарпатської) України зацікавлено та позитивно відгукнулося на цю подію. Крім того мною відвідано Краєзнавчий музей селища Великий Бичків, в фондах та бібліотеці якого отримано цікаві матеріали (зокрема і світлина) за 1930-1940 роки про концерти та інші заходи "Просвіти" у Великому Бичкові. Мав я також змогу поспілкуватися з рядом мешканців та уродженців цього селища, які надали мені цікаву інформацію та світлина стосовно обговорюваних подій. Все наведене вище спонукало мене до написання даних «Доповнень».

Отже, понад 80 років тому у славному вже в ті часи Великому Бичкові та сусідніх поселеннях звела доля непересічних активних особистостей, щирих українських патріотів та самовідданих просвітян Михайла Марущака, Гната Стефаніва, Юрія Кузьмика, Василя. Підмалівського, Василя Йосипчука, Юрія Шерегія, Івана Одовічука, Євгена Шерегія, Йосипа Костіва (Недоля) та багато інших. Спільний світогляд, національні джерела та повсякденні проблеми потужно об'єднували та спонукали їх до дієвої взаємодії. Кожен з них безумовно заслуговує на окрему розповідь. Кожен з них по-своєму прислужився своєму народові, рідній землі. Хоча обговорюваний виступ лише один з епізодів на їх життєвому шляху, проте він яскраво свідчить і про них, і про історичне тло, на якому розгорталися події.

Нагадаю, що внаслідок розпаду Австро-Угорщини Мараморощина була поділена: 3/5 території відійшло до Чехословаччини, а 2/5 (включно з Сиготом) – до Румунії. Кілька сіл, включно з Бичковом, при цьому були поділені між двома країнами. Річка Тиса хоч і стала природним кордоном між закарпатським і румунським Марамурешом, проте не розділила єдиний народ. По обидва боки кордону українці краю всіляко намагалися позбутися відчуття «меншовартості» та «другосортності», яке їм нав'язувалося в рамках Австро-Угорщини. В Новоствореній Чехословаччині ці процеси відбувалися більш успішно, ніж у консервативній Румунії. Відповідно і у Великому Бичкові ситуація щодо української справи була значно сприятливіша ніж у Сиготі. Тому з метою «розбудити» пересічне українство краю з культурно-освітньої летаргії, в якому воно перебувало, було запрошено до Сиготу на виступ «Український мішаний хор товариства «Просвіта» сусіднього села Великий Бичків (тоді Підкарпатська Русь). Натхненником та організатором цих гастролів був мій дідусь, Іван Ілліч Одовічук, який у

період 30-50-тих років 20-го століття був не лише культурно-освітнім провідником українців Мараморощини, а і «промотором і керівником всієї національно-просвітньої роботи в краї». До речі в одному зі збережених листів дідусь згадує, що неодноразово приймав участь в заходах «Просвіти» у Великому Бичкові. Тобто співпраця з активом села була тривалою та систематичною.

Віднайдена мною публікація М. Марущака, опрацьований фрагмент зі спогадів Ю. Шерегія (до речі обидва безпосередні учасники подій) та інші джерела дозволяють уточнити історію колективу, хід підготовки гастролів, програму, диригента, окремих виконавців та загальний перебіг самого виступу. А тепер зупинимось на нових фактах щодо обговорюваних подій:

– Хор організовано ще в 1920 році, коли власне постала в селі хата-читальня місцевого осередку «Просвіти» (створена 18 грудня 1920 року за прикладом крайового центру активістами Михайлом Марущаком, Василем Йосипчуком, Андрієм Кузьмиком тощо). Колектив з Бичкова виграв перший конкурс хорів краю в Хусті 14.03.1926. В 1923 році хор побував в Сиготі (до речі тоді Іван Одовічук вже мешкав у місті). В фондах Краєзнавчого музею селища Великий Бичків експо-

Група інтелігенції Бичкова 1925-1926

нуються ряд світлин активістів хору цього періоду. На 1934 рік хор вже славився на весь край. В ті роки на його базі проводилися загальнокрайові заходи. Про це зокрема свідчать світлина 1932 року «Курси народного танцю у Бичкові» з родинного архіву Е. Коперльос. Тому не дивно, що саме на його основі братами Шерегіями був створений перший український професійний театр Закарпаття «Нова сцена». До речі Ю. Шерегій приїхав у В. Бичків в 1933 році, а Є. Шерегій в селі взагалі не жив, тільки приїжджав на репетиції "Нової сцени".

– Вдалося також дізнатися, що найактивнішу участь у роботі з хором приймали освітяни села. Ю. Шерегій наводить прізвища директорів, інспекторів та учителів П. Волощука, М. Водноса, Й. Костіва (Недоля), І. Устіяновича, В. Петрецького, О. Кухтина, Б. Заклинського.

– Починали працювати з хором І. Романченко та М. Підмалівський. Диригентом під час гастролів був Ю. Кузьмик (теж до речі освітянин).

– Уточнено також, що організатори цих гастролів мали безпосередню допомогу від місцевої влади в особах секретаря В. Йосипчука та голови села М. Підмалівського.

– Слід відзначити, що сам виїзд колективу організував легендарний зараз український військовий діяч військових формувань ЗУНР та УНР часів Перших визвольних змагань та боротьби за державність України полковник Гнат Стефанів, який в той період мешкав у Великому Бичкові. До речі це полковий товариш Івана Одовічука часів Першої Світової війни (35-й полк піхоти лянтверу армії Австро-Угорщини «Золочів») та його командант по Золочівській окрузі ЗУНР з 1933 року Г. Стефанів активно підтримував заходи "Просвіти" у Великому Бичкові.

– На кількох світлинах активістів хору обговорюваного періоду вдалося встановити ряд знаних в краї осіб. Робота в цьому напрямку ще продовжується.

Підсумовуючи наведене відповідально стверджую, що річка Тиса хоч і стала після Першої світової війни природним кордоном між закарпатською і румунською Мараморощиною, проте не розділила єдиний народ. Обговорювані резонансні гастролі у Сиготі хору з Великого Бичкова яскраво свідчать. Тогочасні видання національно-демократичного напрямку обох країн та сусідніх держав зацікавлено та позитивно відгукнулися на цю подію. Гастролі у Сиготі хору з Великого Бичкова, які підняли дух українців округу, згадуються в кількох наукових та історичних творах.

На 1934 рік хор вже славився на весь край, був виразником національного самоусвідомлення тисяч закарпатців без огляду на кордони. В ті роки на його базі проводилися значущі загальнокрайові заходи. Згодом його основою був створений перший український професійний театр Закарпаття. Натхненниками та організаторами гастролів була ціла плеяда непересічних активних особистостей, українських патріотів та просвітян, яких звела доля понад 80 років тому у славному вже в ті часи Великому Бичкові та сусідніх поселеннях. Хоча обговорюваний виступ лише один з епізодів на їх життєвому шляху, проте він яскраво свідчить і про них, і про історичне тло, на якому розгорталися події.

Приємно констатувати, що музично-мистецькі традиції закладені у Великому Бичкові активістами «Просвіти» не втрачено і в наш час. Хорові колективи в селищі з тих часів діяли практично постійно. Наразі це Народний аматорський ансамбль пісні і танцю «Лісоруб», який засновано у 1947 році. Відзначу, що до співочого руху долучилася і наша родина. Зокрема моя тітка Оріся Кушнір-Матковська (1939 р.н., корінна мешканка селища, працівник лісохімкомбінату) біля 40 років співала в хорі «Лісорубу». Ще в 1950 році, продовжуючи закладені хором мистецькі традиції, музикант-патріот Ю. Кузьмик зініціював відкриття у селі філіалу Солотвинської дитячої музичної школи. Перші уроки почалися з 1 вересня 1951 року. Очолив філію у Бичкові досвідчений педагог, музикант, фольклорист М. Мокану (зять І. Одовічука), а уроки фортепіано вела О. Одовічук (дочка І. Одовічука). Згодом до неї долучилася моя тітка Марія Кушнір (Ігнатю), яка й зараз працює в колективі (а це понад 55 років!). До речі одним з перших випускників Великобичківської музичної школи за профілем «духові інструменти» був мій вуйко Василь Кушнір (1941 р.н., корінний мешканець селища, згодом працівник лісохімкомбінату), який багато років входив до складу духового оркестру підприємства.

Закінчу свій допис закликами до сучасників. Давайте не забувати славні вчинки наших предків. Давайте брати з них приклад і продовжувати їх патріотичні справи. Давайте пам'ятати, берегти та розвивати наші національні традиції. Давайте ділитися здобутками з сусідами. Спрошення візового режиму між Україною та Європейським Союзом дозволяє активізувати культурно-освітній обмін між прикордонними територіями Карпатського регіону, який, як ми переконуємось з наведених мною матеріалів, ніколи не припинявся.

Я ж, зі свого боку, постараюся знайти світлина, на яких безпосередньо зафіксовано обговорювані гастролі, та ідентифікувати всіх осіб на наявних світлинах активістів хору. Шукатиму також фото Гната Стефаніва періоду 1923-1939 років, коли він жив у Карпатській Україні (Ужгород, а потім село Великий Бичків). Тому принагідно звертаюся також до краєзнавців і нащадків осіб, які згадуються в моїх дописах – поділіться (приватно або публічно) відомими вам матеріалами.

Зібрані мною матеріали будуть передані до фондів Краєзнавчого музею селища Великий Бичків, який цьогогоріч буде відзначати своє 60-річчя.

Ярослав ОДОВІЧУК
спеціально для часопису
«Український вісник»

Спогади з ліцею

Вважається, що найкращий період в житті людини це роки ліцею. Насправді це так, бо у кожного з нас є незабутні спогади, цікаві історії з нашим класом, які часто викликають усмішку. Тут ми зрозуміли, що означає вірна дружба, взаємодопомога і бажання навчатися всього нового.

Дивно, як швидко проходить час. Зараз помічаємо, що ми вже не діти, а серйозні дорослі люди суспільства. Я думала, що це триватиме вічно, але після чотирьох років зрозуміла, що закінчився найгарніший період мого життя – юність... Тепер я меланхолійна. Навіть не знаю, якими словами виражати те, що я відчуваю, спогади, які наповнюють мої думки. Це спогади про моїх колег, про моїх викладачів, про різні змагання.

Я випускниця Технічного коледжу ім. Лацку Воде міста Серету – відділ української філології. Ще з гімназії була певна, що мої кроки направлятимуться до цього відділу, тому що дуже любила українську мову, яка є моєю рідною мовою. Народилася та проживаю в селі Балківці. Тут більшість мешканців села складає українська меншина, а українська мова повсюди вживається, викладається у школі як рідна мова.

Для мене українська мова це – мова серця, яку я вперше в своєму житті почула від матері. У школі вивчала її ще з 1-го класу і відтоді закохалася в неї.

У ліцеї, поміж улюбленими предметами, окрім рідної мови, були ще й румунська та англійська мови та історія. Завжди з нетерпінням чекала ці уроки і серйозно приготувалася до них. Також туга за перервами глибоко відчувається у моєму серці. Під час них любила сидіти з однокласниками – сміялися і жартували.

Читання книг – це моє найбільше захоплення. Також вважаю, що воно є необхідним атрибутом для тих, хто поступає до філології. Читати потрібно з душі і не брати це як обов'язок. Прочитане потрібно сприймати душею, аби відчути горе і радість автора, увійти в світ персонажів.

Твори з української літератури близькі до серця, це насамперед

поезії – Тараса Шевченка. Найбільше зворушливим вважаю сюжет поеми «Наймичка», де описана глибока любов та жертва мамі заради дитини.

Протягом періоду ліцею брала участь в різних конкурсах та олімпіадах як з української, так і з румунської та англійської мов. Горда тим, що мала успіх на олімпіаді з рідної української мови, яка займає спеціальне місце у моїй душі. З 9-го до 12-го класів займала перше місце на повітовому та національному етапі. Працювала дуже багато, щоб отримати бажані результати і завжди слухала поради моєї викладачки української мови – Антонети Крайнічук. За це щиро їй дякую. Дякую за її самовідданість і терпіння, за те, що керувала, підготовляла і підбадьорювала мене кожного разу.

Я завжди радітиму, що мала нагоду відвідати багато місць в країні завдяки участі у олімпіадах з української мови і що залишилася з гарними спогадами та шкільним досвідом.

Відділ української філології дав мені шанс розвивати і удосконалювати себе у тому, що мені подобається. Таким чином, у моєму серці посилюлося бажання стати викладачкою української мови і я здатна здійснити свою мрію.

На закінчення хочу висловити те, що чотири роки ліцею допомогли мені досягти зрілості, дивитись на світ іншими очима і зрозуміти, що все можливе.

Чесара Ніколета СКИПОР,
випускниця Серетського коледжу ім. Лацку Воде

ІСТОРІЯ СЕЛА ВЕРХНЯ РІВНА МІЖ ЛЕГЕНДОЮ І ДІЙСНІСТЮ

(Продовження з 7 стор.)

Руна уже дес має шіст сто шідісять. Коштіль май старый. То ще не був ні Сыгут, колы був Коштіль, зашто баня була.

Першый раз туй зайшов сыдіты у Вышню Руню Мігай Паріон. Ото-м чітау у історії. Того у нас імня, фамілії, не є. Є у Петрові, а у нас не є такого імня.

Перед того та сыділы туй у Вышню Руны другі люде, только остауса з ных одын Клипа.

Утак зайшлы люде з Украіны, з Польщі, словакы, німці. Та сісі народы са зналы туй у селі, усталы на тых та убылы утці. Не остав з мыжы ных лыш оден, та запысалы го Остащук, зашто са остау, так імня му покпалы. У Лайової пуд мостом са запрятау, колы сісі са гонылы за ным. Айбо уже не є го у селі, того імня, Остащук, Та й Клипа уже упало, і ото імня не є.

Туй у нас рускі сут Проданюкы, Поповычі, Гырі, Грыжакы. А німці – есе Фанглії, та й Фрінт, та й Синдир, есе сут німецькый сарговаш у нас. А крамарі, ото-м уже не годен вам тигидувати, што, який фойт – цы рускі сут, а цы словакы сут. А сесі Боботы, ісі сут із словаку, зайшлы хлопці такі у голод суды. Та осталы туй, не знаю, як са пышут. А Мігні – ото румыны. Та й є май Арделяны, Ванча, Поп.

Май много є руского та румыну. А сых, словаку, німцю, мадяру, усякых других май мало є.

У нас туй так у селі са не каже, не є ніякої мыжы намы, што ты такой вадь такой. Є такі прузвыща, што му прозывают ынак. Ото було дауно, як тоты Бойчуку, ото булы з Буковыны, бойкы ім са казало. А, булы ще одні, што прыйшлы з Коломыйі, ім казали

полякы. І того було, і поляку фойт, утты з Полщі.

У дауных годах село Вышня Руна на верьхах було, так нам приказовалы. Село було дес сто сорок хыжей туды верьхом. Та у Лазах, туды Лазамаы, а утак Добрувков. Ще слідно, містамы находят, што ліс був, ліс уже велькый був, са зрубав, та такой, што і сімдесять, вусімдесять центу дерево загрубе, затовсте. Айбо ще фундаменты, де жылы дауно, слідно. Отам, де тот, як му кажут, у горбу найшлы мур.

Село са называло Вышня Руна, зашто місто руне, не має ніякого воздуха, не заходьт звором, – руне-тыхо...» («Glosar dialectal ucrainean din comuna Rona de Sus (Maramureș)», Universitatea din București, Facultatea de limbi slave, Catedra de filologie slavă, București, 1977).

Певна річ, легенд про заснування Мамарощини є багато, й вони всі дуже подібні між собою, але легенди, хоч вони й гарні і мають в собі зернину істини, залишаються тільки легендами і належать до фольклору, а ми в нашій праці будемо переважно покладатися, тільки на історичні дані і документи.

ДОСТОЙНО ПОДЯКУЙМО ГОСПОДЕВІ!

Ще з дитинства пам'ятаю, що священик у церкві наминав усім християнам наскільки важливо для кожного з нас бути вдячними Богові та що треба завжди дякувати за все Богові Небесному. Можливо, що всі чули про те, що треба бути вдячними і не забувати цю заповідь, тому що Бог чекає нашу подяку, як чекав подяку десятих прокажених, котрі оздоровились. Правда, що не є важко бути вдячним тоді, коли людині все добре, або тоді, коли вона здобуває успіху на будь-якій роботі та є здоровою. Але тоді, коли людина не має можливості виконувати свої плани, або тоді, коли людина стикається з тяжким та неочікуваним випробовуванням, то як вона може дякувати Богові?

Чи може людина, яка плаче та сумує, від щирого серця казати: Дякую тобі, Господи, за те, що Ти даєш мені? Чи може бути вона вдячною тоді, коли у постелі лежить хвора, або в актуальному контексті, коли весь світ перебуває у великому відчутті страху і не знає, як краще захиститися від нової хвороби – коронавірусу? Можливо, багато з нас запитується: Чому Бог допускає

цього? Чому ми повинні бути вдячними та задоволеними, коли не маємо право виходити з будинку або з власного подвір'я та навіть до церкви не можемо йти?

Це лише кілька запитань, які ми самі собі ставимо, шукаючи відповіді. По-перше, нам треба зрозуміти той факт, що все, що приходить від Бога, є добрим! Бог ніколи нікому не жадає лиха. Знаємо, що Бог є любов, доброта, прощення і не створює нічого злого для шкоди людині.

Існує певне довір'я, що все, що є зле, походить від диявола. Якщо нам стається щось зле і неприємне, то кажемо, що це походить від диявола із Божим дозволом та за його знанням. Нічого в світі не стається без Божого знання й дозволу. Бог дозволяє спокусу і випробування, щоб людину направити на добру дорогу, а не щоб знищити її. Якщо так приймемо і так будемо розуміти Боже Провидіння, то ніколи не будимо ставити запитання: Чому, Господи? Але з приклоненими колінами до Господа та з серцем смиренням кажемо: Прости і помилуй мене, Господи!

Якщо віруємо, що Бог посилає нам те, що нам

є на користь, якщо віримо, що Бог є джерелом добра та керівником всього нашого життя, то за кожну хвилину нашого земно буття, за всі дари, котрих приймаємо від Бога, і за всю його Благодать достойно подякуймо Йому!

Іван ЮРЧА, отець Української Православної Церкви села Бистрий Марамороського повіту

Село на роздоріжжі

Село Кричунів розташоване на березі річки Тиси, серед села роздоріжжя: головна Європейська дорога, що зв'язує Марамороський повіт із сусідніми повітами – Сучава на сході, Бістріца на півдні, Сату Маре на заході та дороги, які ведуть до його серцевини. Це старі вулиці «Зелений берег», «Церковна вулиця», що ведуть до церкви та повітова дорога до Великого Бичкова та Луга над Тисою – територіальні громади, до них входить і село Тиса на головній трасі, що зв'язує Кричунів з містом Сігету Мармаціей. Ці села входять до одної територіальної назви – Великий Бичків – адміністративним центром. До цієї територіальної громади, де разом з українцями проживають у споконвіків мадари та румуни. Колись тут разом проживали і євреї та німці.

В селі багато «пришельців», сім'ї – між якими і моя родина, які закупили городи та ділянки і побудували домівки. Утворення громади покращило життя людей. Змінився і зовнішній вигляд села; існує велика школа, але, на жаль, зменшилося число учнів, дитячий садок, кілька міні-маркетів.

У селі всі вулиці освітлені, асфальтовані, проведена вода. Люди мають постійний зв'язок з

дорогою, через село проходили вози із сіллю, при Марії Терезі, аж до Чехії та Польщі, дерево перевозили бокорами, а їжу, тканини, прянощі, солодоші та сухофрукти привозили зі сходу та інших частин світу.

Сьогодні село змінюється з кожним днем, живе, молодіє, розквітає новобудовами. Багато молоді працює за кордоном; будують гарні домівки, купують машини, деякі з них відкрили сімейний бізнес і т.п.

Село – маленька батьківщина, де можна відчувати красу природи, де можна поринути в безтурботний спокій і святкову радість. Це місце, де кожного свята люди, від старого, до малого, йдуть до церкви, де всі знають один одного. Село, де на Святвечір ходять колядувати один до другого, де всіх гостей зустріне затишна вечірня атмосфера сільського батьківського дому, перші коляди та пригощення традиційною різдвяною кутею! Село, де на Великдень сходяться біля церкви з родиною та гостями всі жителі, щоби побажати один одному «Христос воскрес!» і посвятити великодню пасху.

За останні тижні в селі, як і по всій країні та по всьому світу, хід життя почав змінюватися; на довгий чи на короткий час, ще не відомо! Село знов на роздоріжжі! А на цей раз в переносному значенні. Село вбрало сіре, неспокійне обличчя, хоча надворі весна. Лише ясні сонячні дні та весняні квіти підбадьорюють настрій, або спів ранніх пташок, чи вечірний спів жайворонка або соловейка в повітряному льоті, на гілках квітучих дерев чи вербових кущів.

Через день можна почути в полі звучання трактора що оре, плеск дзьоба лелеки, що кличе свою пару. А так, взагалі, тиша: на вулиці, в подвір'ї, в городі ягнята стрибають. Чути дзвони із сусідніх сіл. Хоч на селі хата в хату, сусіди вітаються тихо, промовляють два-три слова на відстані, діти сидять в хаті, тільки на короткий час виходять із хати, пограються трошки і знов до хати. Їх дзвінки голоси чути рідко. Про останні новини можна дізнатися в магазині: хто повернувся на свята, хто в карантині, хто залишився за кордоном. Кожен набирає з прилавки те, що йому потрібно і скоро біжить додому. Автобус проходить рідко, майже проминаючи зупинку. Машини швидко пробігають, не зупиняючись. Вночі можна почути поїзд іздалека.

Що? Де? Як? Коли? На ці запитання старає-

мося відповісти собі самі з того, що чуємо по радіо або бачимо по телевізору. Переживаємо за близьких, самі за себе. Стараємося дотримуватися вказівок щодо надзвичайного стану через коронавірусу. Передзвонюємося, підбадьорюємося – може, так стане спокійніше і нам, і старшим за нас.

Як ніколи, цього року Великдень будемо проводити вдома; без рідних, без гостей. З надією на Господа Бога, що це становище не задовжиться і що переживемо пандемію і повернемося до нормального життя. Про церковні порядки,

які відбуватимуться, дізнаємося від її представників. Потримаємо мінуту мовчання за тих, що загинули від цього страшного вірусу. Помолимося за їхні душі, але не забудемо помолитися і за тих, котрі в першій лінії в боротьбі за людське життя, за тих, хто приготував їжу і хто її продає, за тих, що на варті і слідять за порядком та інших. Всім нам Боже, поможи!

Головне для нас всіх знати і про що треба сказати, в цей складний період та ще у Великодні говіння. Головну роль має підтримка СУРу через своїх діячів. Завдяки їм, для продовження навчального процесу вдома, були закуплені із донатів та роздані по школах комп'ютери, з яких вчаться учні української меншини. Так само були наділені суми грошей лікарням в повітах, де проживають українці. Підтримка Жіночої Організації СУРу не менш важлива, що стосується українських жінок та їхніх сімей в такий важливий момент, через який ми всі проходимо. Голова ОЖУР, пані Ледія Співалюк, надіслала відкритого листа, в якому закликає всіх жінок українок дати допомогу всім, хто її потребує, в умовах пандемії COVID-19.

Ярослава ШТЕЛЯК
кореспондент

Фото авторки

сусідніми селами або містом. Поїзд та автобуси довезуть де загадаєш! Більшість жителів забезпечені роботою на території села або за його межами.

Якщо заглянути трішки в історію села, то дізнаємося що, знаходячись на роздоріжжі, тут проживало багато євреїв, які займалися торгівлею. Це був такий собі торговий пропуск, знаходячись недалеко від міста Сігета, куди приходили комерсанти, які перевозили свої товари зі сходу на захід, через ріку; коли ще на Тисі не було границі і учні ходили до гімназії у Великий Бичків, що тепер належить до України. Цією

Ходить як Тумакова сука

Давно міг йти нашим селом уздовж і у поперек, тобто будь-якою вуличкою чи стежкою, спокійно, без того, щоб тебе турбувала думка, що будь коли, звідкись на тебе може напасти ціла зграя розлючених собак. Це не тому, що село було без собак, ні, а тому, що на все був порядок. Громада жила за своїми неписаними законами, котрі передавались із покоління в покоління, і яких всі члени громади старались дотримуватись. Мотто цих законів – «не роби ближньому своєму те, що тобі не до вподоби (не вгодно)».

Майже кожний газда тримав на подвір'ї прив'язаних одну або і більше собак, а коли із певних причин хотів їх позбутися, то не виганяв із двору (як це роблять тепер), а давав їх гицельові (собачнику), котрий мав на це дозвіл від власті. Гиціль приходив в село кілька раз на рік. Вдома він з ними робив порядок. Шкуру і сало здавав державі.

У аптеці можна було купити собаче сало, яким у той час лікували простуду, головню простуду легень.

Но так, як не буває ліса без хворосту, так не буває і громад без непокірних. Але і на цих був лік: їм робили зауваження, скаржилися властям, а головню ставилися до них із презирством, їх обминали, старалися якнайменш з ними спілкуватися, а це, здається, була

найбільша кара. Тому коли Тумак із сусіднього села Вирполя (Верх поля) тепер Падурень, після одруження із негостинкою перейшов жити до нас зі своєю собакою, яку (певне за вирполським звичаєм) тримав неприв'язану, виникло непорозуміння з сусідами. Дійшло до того, що сусіди скаржились до примарії, за що Тумака кілька раз штрафували і таки примусили жити за негостинськими правилами – собаку тримати прив'язану (на подвір'ї). Хоча цей неприємний випа-

док відбувся дуже давно, десь на початку минулого століття, він зберігся аж по сьогоднішній день у колективній пам'яті негостинців.

Коли хтось не дуже працює і марно тратить час дорогами (дім – корчма) то кажуть, що «ходить, як Тумакова сука».

Донька хату обдирає, а син прибирає

Несподівано зустрілись два колишні приятелі які не бачили один одного близько тридцяти років – вони познайомились і здружились під час військової служби. Радість була велика і посипались запитання про здоров'я, про сім'ю і т.д. Перший каже, що із здоров'ям покищо добре, сімейним життям задоволений. Дочка вийшла заміж за доброго господаря. Син також одружився і привів в хату гарну, тиху, роботящу невістку. Тепер з нетерпінням чекає внуків.

– Ну, а ти як? – питає товариша.

– Ех... мені не так, як тобі. Я три рази погорів і хоча відтоді вже минуло кілька років, ще не можу отямитись.

– Боже милый, та як це сталося? Розумію, раз якийсь нещасний випадок, але не аж три рази!

– Та віддав я заміж три дочки, от і добряче мене обдерли.

Давно молодим, які побиралися, родичі давали віно (майно), у нас кажуть – вінували. Десь тиждень після того, як засватали дівчину, робили «слово», тобто від обох родин, молодого і молоді, скликали свідків – сусідів, братів чи поважних людей села.

«Слово» – означало, що при свідках тато молодого дає «віно» своєму сину, а мама молоді своїй дочці. Значить, що вони дали один одному «слово» щоби після весілля не було незгод, сварок. Бо хоть би і були, то марно, бо те, що мінили при свідках, було святе. Хочу звернути увагу на той факт, що цей договір не робився письмово (у примарії, у суді, нотаріаті), усно, підкріплення слів свідками мало дуже велику вартість (як штамп на документах). У неділю, після вінчання у церкві (весілля робили лише в неділю), всі весільні ішли до молоді, де їх клали за стіл. Перед вечором забирали молоду до молодого (якщо вона мала там жити). Все жіноцтво села бігло дивитись як «забирають молоду» і рахувати придане (у нас

кажуть дзестру), яку придбала мама молоді: скриню з сорочками, рушниками, скатерками, простирадлами, сувоями полотна, подушками (6-8 штук), лавишниками, вереннями, скорцями (1-2), ковдрами (1-2), перинами (1-2), кожухами і т.д. (а ближче до наших днів декотра мала і меблі), аби потім могли пліткувати чи мала молода файну дзестру та чи було її достатньо. А в неділю уночі був «пропій» у молодого вдома і в молоді вдома, тобто продовжувалося весілля цілу ніч і у понеділок приблизно цілий день. В суботу ввечері, перед весіллям, у молодих в дома відбувалися «заводини» - шили вінок молодим. Зважаючи на це, можемо собі уявити, як почувалися родичі дівчини після весілля і чому тато дівчини казав що погорів.

Бабка розповідала про такий випадок. Жила недалеко них бідна вдова. Чоловік її помер ще молодим, сина привезли з війська у труні (нещасний випадок), так що залишилася вона із двома малолітніми дівчатами і старенькою матір'ю. Весь час її непокоїла думка про придане дочки (однієї, бо одну залишить вдома біля себе і якось обійдеться).

Минули роки, дівчата вирости, стали гарними, роботящими дівками. Їх бабка все казала по селі, що хоча її внучки бідні, та варта кожна з них хоча би три фальчі (гектари) поля, бо вони за одну фальчу – файні, за другу – розумні, а за третю – робітні.

Десь за рік, після того як вийшла заміж старша дочка, засватали і меншу. Вдома готувалися прийняти. Прибрали в хаті, але подушок мали лише одну. І щоб ніхто цього не запримітив, вирішили наповнити подушки лапушинням. Вийшли дуже гарні, повні подушки. Нарешті прийшли свати. Розговорилися, випили, закусили, розвеселилися. А бабка, яка сиділа на печі, захотіла злісти, та як зачепить ногою подушку, а та як полетить на долівку і все лапушиння вилетить і розсиплеться посеред хати. Враз у хаті стало тихо. З сорому дочка забула про все та як закричить:

– Мамко, шляк би вас трафив! Що вас носить? Не могли дати сраці сина?

Ось такі то порядки бували у минулому.

Проф. пенсіонер Марія Н. ФРАСЕНЮК

Людмила ДОРОШ

ВЕРБОВА ГІЛКА

Нелегку зиму пережила молоденька вербиця. Цілу зиму вітрюган намагався зламати її гілочки, дув щосили і пригинав до землі, але вона не здавалася, гнулася, жалібно змахувала руками-гілочками, та не ламалася.

І коли несміливе весняне сонце почало голубити землю, в її скованому стовбурі почало прокидатися життя. Вербиця хотіла розплющити очі, та поки ще не могла – її

бруньки не налилися соком, а міцно спали на гілочках. Та не надовго. Під теплими променями сонця сік розтав і побіг по стовбуру.

– Годі спати, дівиці-сестриці, весна вже! – бадьоро співав він, біжучи стовбуром та гілочками.

Ось так поступово бруньки почали наливатися соком, набрякати і ставали все більшими й більшими, аж поки не вирости стільки, що змогли відчинити віконечка і показали світу свої пухнасті біленькі голівки.

– Ой, які гарненькі котики! – замилювалася синичка. – Пухнасті й білі, немов сніг!

Але, на відміну від снігу, пухнасті котики могли нагріватися. Ось чому, коли мороз ще боровся за своє існування і намагався скувати землю і все живе, до вербиці зліталася мале птаство і вмощувалося поміж гілочками, тулячи до котиків свої змерзлі дзьобики, аби нагрітися.

Та й самі котики, дарма що маленькі й тендітні, дуже стійко витримували мороз завдяки своїй пухнастій одежині.

Але в природі все живе поступово змінюється. З кожним

днем сили морозу меншали, а теплої сонечка – більшали. Сніг перетворився на струмочки і побіг долами-гаями, з вирію почали повертатися перші перелітні птахи, а галявини уквітчали весняні квіти.

За цей час і з вербою сталися зміни – котики почали міняти свою одежину і ставали все жовтішими й жовтішими, аж поки вербиця і зовсім скинула свій пухнастий наряд. Замість нього на світ визирнули малесенькі зелені листочки.

А одного дня прийшли люди і набрали цілий оберемок вербових гілочок.

– Ой, куди ж це ви? – захвилювалася синичка, яка вже встигла подружитися із вербою.

– До церкви, – гордо мовило вербове гілля, – через кілька днів настане Вербна неділя, яка без нас не може обійтися.

Як ви добре знаєте, цікавості у синички не бракує. Вона полетіла за людьми і почала за ними спостерігати. Через деякий час побачила, як безліч людей почало збиратися у церкві, а згодом залунали дзвони і кожен, хто виходив з церкви, мав при собі гілочку верби.

– Не я б'ю, верба б'є, за тиждень – Великдень! – промовляли люди і легенько хлестали один одного свяченою вербовою гілкою.

І ця радісна звістка піднімалася все вище й вище в небо, розносячи радість усім віруючим. Господарі почали прибирати в садках, а господині взялися завзято за писанки та паски, але про свячену вербу не забули – одні поклали її над дверима, інші – над іконою, вірячи в те, що вона обереже їх від злих сил та напасті.

ПАСОЧКА

(З народного)

Перед Великоднем саджала мама пасочки в піч, а малий Семенко крутився коло неї. Мама була дуже зайнята роботою і нічого не говорила до хлопця.

Тож Семенко обізвався сам до мами:

– Мамко, чому ви до мене нічого не говорите?

– Та що я буду з тобою говорити? – відповіла мама.

– Та от скажіть: Семенку, на тобі оцю пасочку! Семенко показав пальчиком на найкращу пасочку.

Мама засміялася та й дала Семенкові пасочку за його мудру голівку.

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИМОВКИ

- * На Великдень: кожна дівка – маківочка, кожен хлопець – голубочок.
- * Такий вдатний ґазда, що й кури крашанками несуться.
- * Рохкай, пацю, рохкай, іще не Великдень.
- * Їж Ковбаску, поки Паска.
- * А яйце від курки старше, бо воно свячене.
- * Де – писанка, де – мотанка, де – крашанка, а в нашої Галюньки галунка до галунки.
- * На Великдень сорочка хоч лихацька, але біленька, а на Різдво хоча сирова, аби нова.

ДИТЯЧІ СТОРІНКИ

К. Перелісна

ХРИСТОС ВОСКРЕС, МОЯ ДИТИНО!

Христос воскрес, моя дитино!
Христос воскрес, Христос воскрес!
Впадімо вдячно на коліна
І помолімся до небес.

Давай же, донечко, молитись,
Дивись на хмарки до небес,
Бог милосердний любить діти...
Христос воскрес! Христос воскрес!

П. Воронько

ВЕЛИКДЕНЬ

На столі – духмяна паска,
А круг неї – писанки.
Уділи нам, Боже, ласки
На всі дні, на всі віки!

Немала у нас родина,
Та молитва всіх єдина:
Хай розквітне Україна,
Як в погожі дні – весна.

М. Хоросницька

ВЕЛИКОДНЯ ГРА

Стали діти у кільце.
В кожного в руках яйце.
Марті випало на славу
Розпочати цю забаву,
Дуже милу, престару
Великодню гру.
Ходить дівчина кільцем
І постукує яйцем...

Що не стукне – трісь і трісь,
Яйця тріскають чийсь...
Мартине – ціле, тверде, –
Марта рада далі йде...
Стук-стук-стук...
І раптом – хрусь!
Гру продовжує Петрусь.
Стукнув всього
Разів три
І так само вийшов з гри.
За Петром пішов Максим,
Декілька дівчат за ним...
В Олі писанка ціла,

Оля в грі перемогла!
А тепер, відомо всім,
Всі за стіл до Олі в дім
Їсти яйця, все, що є...
Просить цей, що виграв.

Радісний надходить день,
Дзвонять дзвони: дзень-дзелень.
Понад міста, понад села
Лине вісточка весела.

Ясне сонце над селом,
Наче писанка, зійшло —
Вибігайте з хати, діти!
Як сьогодні не радіти?

Вийдем - вийдем на горбок,
Заспіваєм гагілок,
Що весна вже воскресла,
Нам Великдень принесла

С. Жупанин

ПИСАНКИ

Ввечері матуся нас чарує,
Писанки на виставку малює.
Віск черпає пищиком із блюда,
Очі мами лагідно сміються.

Очі мами світяться у ласці:
Квітоньки на писанці зірчасті,
А на другій – півники та бджоли,
Ми таких не бачили ніколи.

А на третій писанці – зірниці,
Ще й під ними золоті жар-птиці.
На четвертій – олені та сарни,
А на п'ятій – рушничок прегарний.

Ввечері матуся нас чарує,
Писанки на виставку малює.
Дивиться і тішиться матуся:
Я у неї малювати вчуся.

Притча Бруно ФЕРРЕРО

«Братик» — про чудо й силу любові

Одна молода мати очікувала народження другої дитини. Довідавшись, що то – дівчинка, навчила свого первістка, синопка Михайлика, аби він, поклавши голову на її живіт, разом із нею співав колискової маляті, яке мало народитись. Пісенька, що починалася словами: «Зірочко, зіронько, вже ніч близенько...» дуже подобалась хлоп'яті. Співав її часто.

Пологи були передчасні й тяжкі. Малесеньку дівчинку поклали в інкубатор, де вона перебувала під постійною лікарською опікою. Перелякані батьки були готові до найгіршого: їхня донечка мала дуже малі шанси вижити. Малий Михайлик благав їх: «Хочу її побачити! Конче мушу її побачити!»

За тиждень дитині погіршало. Тоді мати вирішила привести Михайлика у відділення інтенсивної терапії. Медсестра намагалася перешкодити цьому, але мати рішуче підвела хлопчика до ліжечка сестрички, яка була приєднана до численних апаратів, що утримували її при житті.

Наблизившись до інкубатора, Михайлик за звичкою почав тихенько співати: «Зірочко, зіронько, вже ніч близенько...».

Дівчинка одразу відреагувала. Почала дихати рівно, без задишки.

Мати, схвильована до сліз, попросила: «Співай, співай далі, Михайлику!» І Михайлик співав.

Дівчинка почала ворухити маленькими ручками.

Мати й батько то плакали, то сміялися. Медсестра зачудовано споглядала, не вірячи власним очам.

За кілька днів батьки змогли забрати маленьку доньку. Радості Михайлика не було меж.

Лікарі, здивовані покращенням стану новонародженої, намагалися науково пояснити цю подію. Мати і батько знали, що це – диво. Диво любові братика до сестрички, яку він так чекав!

Можемо жити лише тоді, коли знаємо, що нас хтось чекає.

Одна з найчудовіших обіцянок Ісуса: «Іду-бо наготовити вам місце ... щоб і ви були там, де я».

ХРОНІКА ДІЯЛЬНОСТІ СУРУ

(Продовження з 2 стор.)

Боже, поможи всім людям подолати цей важкий період!

* Організація жінок-українок Румунії (ОЖУР) є складовою частиною Союзу українців Румунії (СУР) та діє за власним регламентом. ОЖУР відстоює права, гідність та спільні інтереси жінок-українок, проводить гуманітарні акції, підтримує розвиток культури й освіти українською мовою, сприяє збереженню українських звичаїв, традицій, обрядів, народного мистецтва та фольклору, співпрацює з жіночими організаціями у Румунії та за кордоном. Головою ОЖУР є пані Ледія Співалюк.

Школа вдома

Навчання – це безперервний процес, який всі повинні підтримувати, незалежно від особливих умов, в яких можемо тимчасово знаходитися. У сьогоднішньому контексті припинення занять змусило школу перейти від класного залу до домашньої кімнати. З 16 березня 2020 року Міністерство освіти та досліджень Румунії розпочало кампанію #Мені-НЕБАЙДУЖЕ#Школа ВДОМА. Ця кампанія має на меті передати учням, студентам та батькам заохочення захистити себе від зараження новим коронавірусом (COVID-19) та запобігання поширенню хвороби, максимально уникаючи людських місць. Разом з тим учням та студентам важливо усвідомлювати, що навчальний процес триває вдома за допомогою альтернативних рішень: онлайн-курси та уроки через Румунське телебачення. Здоров'я та безпека наших дітей важливіші, ніж будь-коли! Будьмо відповідальними та продовжимо навчальний процес вдома!

Міністерство освіти та досліджень Румунії закликає вчителів сприяти розробці відкритих освітніх ресурсів, відповідних цьому періоду навчального року. З метою продовження навчального процесу звертаємося до вчителів української мови та вчителів, які працюють в українських школах, за допомогою збільшити кількість ресурсів, які будуть доступні на red.educared.ro, а також взяти оптимальні рішення, залежно від специфіки місцевості та місцевих ресурсів, щоб підтримати учнів у продовженні домашнього навчання, особливо тих, хто повинен скласти Національне оцінювання та Національний іспит з бакалавреату. Потрібно залучати кожного з нас заохочувати учнів бути в контакт з щоденним навчанням!

Стосовно інформації, опублікованої в пресі, щодо можливого заморожування 2019-2020 навчального року через оголошення надзвичайного стану, пані Моніка Кристіна Анісіє, міністр освіти та досліджень Румунії, вточнила такі деталі:

«Хочу запевнити учнів, студентів, викладачів та батьків, що в цей час ми не розглядаємо питання про заморожування навчального року чи перенесення річних іспитів. Фахівці Міністерства освіти та досліджень Румунії працюють над декількома сценаріями, уважно переглядаючи, що відбувається в освітніх системах країн Європейського Союзу.

Що стосується учнів, які мають скласти Національне оцінювання та Національний іспит з бакалавреату, або студентів, які повинні скласти іспити для завершення навчання, Міністерство освіти та досліджень Румунії подасть можливі варіанти, якщо цей надзвичайний стан буде продовжений. Також ми уточнюємо, що всі сценарії будуть обговорюватися з усіма суб'єктами освіти (представниками учнів, студентами, батьками, профспілками та представниками Національної ради ректорів), і рішення буде прийнято спільно».

Важливо зазначити, що сценарії, продумані експертами міністерства, будуть застосовуватися залежно від еволюції кризи, спричиненої коронавірусом (COVID-19) у Румунії та відповідно до рішень Національного комітету з надзвичайних ситуацій.

Нові обмеження на пересування осіб середу, 25 березня, о 12.00, набули чинності нові обмеження на пересування осіб, запроваджені

Відеоконференція Ради СУРУ

27 березня відбулося перше засідання Ради СУР в режимі відеоконференції в контексті пандемії коронавірусу (COVID-19).

Провід СУР переконався, що всі заяви Ради СУР з урахуванням заходів щодо запобігання поширенню нового коронавірусу, встановлених румунською державою, дійшли до відома української громади за посередництвом комітетів повітових філій СУР та бюро місцевих організацій СУР.

Під час засідання було прийнято кілька рішень, серед яких пожертвування комп'ютерів з боку СУР для шкіл у населених пунктах із переважно українським населенням, добровільні пожертвування з боку членів Ради певної суми грошей для лікарень у повітах, де проживають етнічні українці.

Також, члени Ради СУР вирішили аналізувати ситуацію в селах та містах компактного проживання етнічних українців в умовах коронавірусної епідемії, тримати зв'язок з представниками румунського уряду та постійно інформувати українську меншину про нові заходи із запобігання поширення коронавірусу в Румунії.

Військовим розпорядженням № 3 «Про запобігання поширенню коронавірусу».

Таким чином, відтепер переміщення всіх осіб поза помешканням чи домашнім господарством заборонено, крім поїздок до роботи і назад, до магазину за продуктами харчування і товарами першої необхідності, до лікаря по невідкладну медичну допомогу та для догляду чи супроводу дитини, літньої людини, хворого, людини з інвалідністю або у разі смерті члена родини.

Так само дозволяється виходити з дому чи подвір'я для здачі крові, в гуманітарних чи волонтерських цілях, для здійснення сільськогосподарської діяльності чи збуту агропродовольчих товарів або для короткої прогулянки поблизу помешкання.

Переміщення осіб віком понад 65 років, поза помешканням чи домогосподарством, дозволене лише з 11.00 по 13.00 год. і лише для здійснення покупок, отримання невідкладної медичної допомоги, догляду за дитиною або за літньою людиною, хворим чи інвалідом, у випадку смерті члена родини та для короткої прогулянки поблизу помешкання. Поза цим часовим інтервалом, особам старше 65 років дозволяється виходити лише на роботу чи для здійснення сільськогосподарських робіт.

Для перевірки заявленої мети переміщення особи зобов'язані пред'явити, на вимогу уповноважених органів, службове посвідчення чи видану роботодавцем довідку або заздалегідь заповнену декларацію під власну відповідальність на папері або на телефоні чи планшеті.

Усі громадяни Румунії, які в'їжджають в країну, будуть відправлені, в залежності від обставин, в самоізоляцію вдома або на карантин. Крім цього усі рейси до або з Франції та Німеччини були призупинені на 14 днів.

E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – **Тереза ШЕНДРОЮ**

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня RCR PRINT, Бухарест, Румунія

ISSN 1223-1614

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România